seo • economisch onderzoek

ARCADIS

Evaluatie Wettelijke Onderzoekstaak Visserij Onderzoek (WOT-VO) 2022

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

20 december 2022

Contactpersoon

SARINA VERSTEEG

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5

1.1 Aanleiding en onderzoeksvragen 5

1.2 Onderzoeksaanpak 6

1.3 Leeswijzer 6

2 Achtergrond van de WOT-VO 7

2.1 Historische achtergrond van de WOT-VO 7

2.2 Juridisch kader 7

2.2.1 Nederlandse en Europese wetgeving 7

2.2.2 Dataverzameling 8

2.2.3 Data-analyse 8

2.3 Beleidstheorie 8

2.4 Uitvoering van de WOT-VO 13

3 Doeltreffendheid van de WOT-VO 15

3.1 Inleiding 15

3.2 Voldoen aan kennisopgave en kennisbehoefte 15

3.3 Kwaliteit van data 18

3.4 Interactie en governance 18

3.5 Opvolging aanbevelingen evaluatie 2011-2015 19

4 Doelmatigheid 26

4.1 Inleiding 26

4.2 Kostenefficiëntie van conformiteit 26

4.3 Inzet van middelen binnen de WOT-VO 27

4.4 Vergelijking met andere lidstaten 31

5 Toekomstbestendigheid 35

5.1 Inleiding 35

5.2 Toekomstbestendigheid van het bestaande programma 35

5.3 Indicatoren voor toekomstige effectmetingen 38

6 Conclusies en aanbevelingen 40

6.1 Conclusies 40

6.2 Aanbevelingen 42

Bijlagen

Bijlage A - Projectomschrijving WOT-VO (webscraping) 45

Bijlage B - Tentatieve berekening oorzaak kostenstijging 48

Bijlage C - Overzicht gesprekspartners 49

Bijlage D - Overzicht wettelijke regelgeving 50

Colofon 53

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en onderzoeksvragen

In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: LNV) verzamelt, beheert en interpreteert het Centrum voor Visserijonderzoek (hierna: CVO), onderdeel van Wageningen Research (hierna: WR), gegevens die betrekking hebben op het gebied van beheer van de visserij op zee, in Nederlandse kust- en binnenwateren en de aquacultuur. Het doel hiervan is primair om te voldoen aan verplichtingen die voortvloeien uit (inter)nationale wet- en regelgeving en verdragen. Daarnaast adviseert het CVO het Rijk en de Europese Commissie (hierna: EC) over het beheer van de visserij en aquatische ecosystemen. Het Ministerie van LNV heeft de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van taken op het gebied van visserijonderzoek. De uitvoering van dit visserijonderzoek is, net als vijf andere wettelijke onderzoekstaken op andere beleidsterreinen van het Ministerie van LNV, ondergebracht in een WOT-programma visserijonderzoek (WOT-VO). Voor de uitvoering van deze WOT-VO is een uitvoeringsovereenkomst gesloten tussen LNV en WR.

Nadere toelichting op de WOT-VO

Het ministerie van LNV is verantwoordelijk om te voldoen aan de Nederlandse en Europese wetgeving. Voor de wetenschappelijk-technische uitvoering en ondersteuning van het beleid zijn er Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) opgesteld. Stichting Wageningen Research (WR), onderdeel van WUR, voert voor LNV wettelijke onderzoekstaken uit. Afspraken tussen LNV en WR zijn vastgelegd in 'Overeenkomst wettelijke onderzoektaken (WOT)' d.d. 1 april 2018 om beïnvloeding van het onderzoek van derden te voorkomen. De WOT bestaat uit vijf verschillende WOT-eenheden, waarvan het CVO verantwoordelijk is voor de uitvoering van de WOT-VO. Naast de WOT-eenheden is er een WOT-instituut dat verantwoordelijk is voor WOT-Voedselveiligheid.

In de WOT-VO worden wettelijke onderzoekstaken uitgevoerd betreffende het visserijbeheer op zee, en Nederlandse kust- en binnenwateren. Het doel van de WOT-VO is om te voldoen aan internationale verplichtingen vanuit de kaderrichtlijnen (water en mariene strategie), het Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) van de EU en Nederlandse verplichtingen zoals het Schelpdierbesluit. Het takenpakket wordt uitgevoerd om een wettelijke verantwoordelijkheid van de Minister van LNV te ondersteunen en bestaat uit drie hoofdtaken:

- *Dataverzameling op zee- kust- binnenwateren van de visserij, de bestanden die gevist worden en de effecten van de visserij;*
- *Data-analyse die leidt tot toestandsbeoordeling van de beviste bestanden en effecten van de visserij;*
- *Het opstellen en communiceren van adviezen.*

De vierde taak van het WOT-VO programma is 'programma management en kwaliteit', waarin de aansturing van het programma, DCF-management en kwaliteitsbewaking centraal staan.

De WOT-VO wordt gefinancierd via de TO2-subsidieregeling. De looptijd is in principe vijf jaar. De WOT-VO heeft een meerjarige uitvoeringsovereenkomst en jaarlijkse werkafspraken en werkplan. De actuele overeenkomst is vastgesteld in augustus 2018 en loopt met terugwerkende kracht van 1 april 2018 tot 31 december 2022. Het besteedbaar budget voor de uitvoering van deze taak bedraagt per jaar:

- *WOT-budget: €8.090.575 inclusief BTW (zie Werkplan 2022)*
- *Kennisbasis-budget: €711.000 inclusief BTW*

Op 31 december 2022 loopt de huidige uitvoeringsovereenkomst van de WOT-VO af. Het is dan ook een vanzelfsprekend moment om terug te kijken op hoe het de afgelopen periode is gegaan en te beoordelen in hoeverre de WOT toekomstbestendig is. Met het houden van de evaluatie wordt ook voldaan aan de wettelijke verplichting om dit vijfjaarlijks te doen[1]. De evaluatie richt zich daarom op de periode 2016-2021. De resultaten van deze evaluatie kunnen onder meer gebruikt worden als input voor de nieuw af te sluiten uitvoeringsovereenkomst. In het bijzonder heeft het ministerie van LNV gevraagd op een onderzoek dat inzicht geeft in de:

[1] Verplichting uit artikel 4:24 van de Awb om eenmaal in de vijf jaren een verslag te publiceren over de doeltreffendheid en de effecten van een subsidie in de praktijk.

- **Doeltreffendheid** van het gevoerde beleid:

1. Worden de doelen uit de kennisopgave gehaald?
2. Voorziet het programma naar tevredenheid in de kennisbehoefte van de voornaamste stakeholders?
3. Voldoet de kwaliteit van de dataverzameling aan de behoefte van de eindgebruikers?
4. Hoe verloopt de interactie tussen het ministerie van LNV en WMR (governance)?
5. In hoeverre zijn de aanbevelingen van de vorige evaluatie opgevolgd?

- **Doelmatigheid** van het gevoerde beleid:

6. Worden de doelen kostenefficiënt gehaald binnen de gestelde eisen aan EU-conformiteit?
7. Is inzichtelijk hoe de middelen binnen het programma worden ingezet?
8. Hoe verhoudt de inzet van Nederland zich ten opzichte van andere vergelijkbare landen?

- **Toekomstbestendigheid** van het gevoerde beleid:

9. In hoeverre is het programma toekomstbestendig? Is er aandacht voor kansen en belemmeringen?
10. Hoe kunnen de aanbevelingen van deze evaluatie in de toekomst worden meegenomen in het beleid?
11. Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de effecten in de komende vijf jaar in beeld te brengen?

1.2 Onderzoeksaanpak

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zijn de volgende onderzoeksmethodieken ingezet:

- Het aanvullen en operationaliseren van een beleidstheorie (theoretische werking);
- Het bestuderen van de literatuur en jurisprudentie (deskresearch);
- Het houden van interviews met bij de WOT-VO betrokken organisaties en medewerkers (kwalitatieve duiding – zie ook bijlage C voor een lijst met gesprekspartners);
- Het systematisch bestuderen van de website van WUR (d.m.v. webscraping); en
- Het vergelijken van de uitkomsten met een drietal andere EU-landen (benchmarking) door middel van deskstudie en interviews.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van dit rapport beschrijft de achtergrond van de WOT-VO. Daarbij wordt achtereenvolgens ingegaan op de historische achtergrond, het juridisch kader, de beleidstheorie en wordt een eerste overzicht van de projecten gegeven. Hoofdstuk 3, 4 en 5 behandelen achtereenvolgens de bevindingen met betrekking tot de doeltreffendheid, doelmatigheid en toekomstbestendigheid van de WOT-VO. Hoofdstuk 6 besluit met conclusies en de beantwoording van de onderzoeksvragen. Voor een beschrijving op projectniveau, een lijst van gesprekspartners en een uitwerking van enkele berekeningen verwijzen wij de geïnteresseerde lezer naar de bijlagen.

2 Achtergrond van de WOT-VO

De WOT-VO is bedoeld om invulling te geven aan de wettelijke onderzoekstaken van het ministerie van LNV die voortkomen uit verplichtingen die vastgelegd zijn in (inter)nationale wet- en regelgeving. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de verplichtingen die voortvloeien uit verdragen, kaderrichtlijnen (water en mariene strategie), het GVB van de EU en Nederlandse verplichtingen zoals het Schelpdierbesluit. In dit hoofdstuk zijn de historische achtergrond van de WOT-VO (2.1) en het juridisch kader (2.2) verder geduid, waarna de doorvoer van wetgeving in beleid (2.3) en de praktische uitvoering (2.4) zijn samengevat.

2.1 Historische achtergrond van de WOT-VO

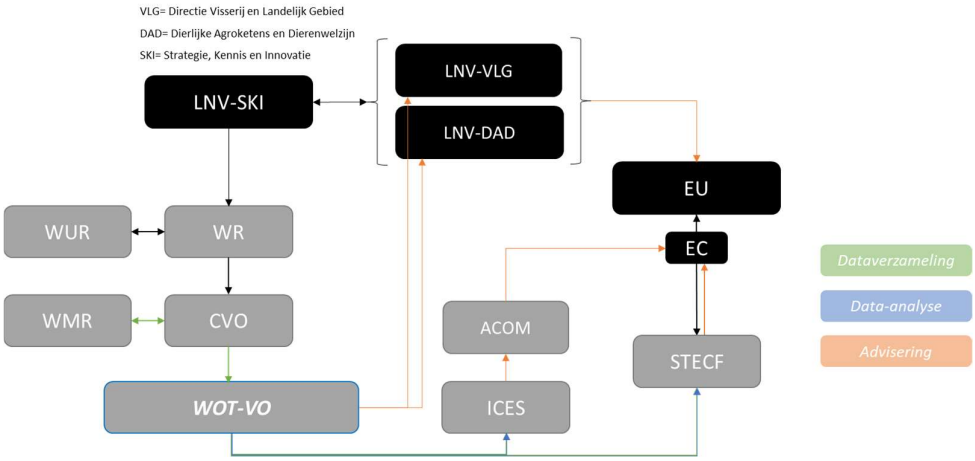
Nederland heeft een rijke en lange visserijhistorie. Om de visserij te reguleren zijn op nationaal en Europees niveau in de loop der jaren verschillende wet en beleidskaders gehanteerd. De verantwoordelijkheid en instanties voor uitvoering van deze regulatie zijn in de loop der jaren regelmatig verschoven, geüpdatet of van naam veranderd. Zo was er in 1908 de Visserijwet. Voor de handhaving daarvan is in 1921 een aparte afdeling opgericht: de afdeling Visserijen van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (1921-1950). Later kwam er de Directie Visserijen van het ministerie van Landbouw en Visserij en lag de uitvoering bij de het Rijksinstituut voor Visserij Onderzoek (RIVO) - Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO).

Na de privatisering van DLO in 1999, is het RIVO een zelfstandig instituut geworden, als onderdeel van Stichting Wageningen Research (WR, voorheen Stichting DLO). Momenteel is WR eindverantwoordelijk, en ligt de uitvoering bij instituten van WR waaronder Wageningen Marine Research (hierna: WMR). De onafhankelijkheid van het visserijonderzoek wordt geborgd door een WOT-eenheid: Centrum voor Visserijonderzoek (CVO). Naast CVO kent WR meerdere WOT-eenheden. Voor de uitvoering van WOT zijn de afspraken tussen het ministerie van LNV en WR vastgelegd. De huidige versie hiervan is de ‘Overeenkomst wettelijke onderzoektaken (WOT)’ d.d. 1 april 2018.

2.2 Juridisch kader

2.2.1 Nederlandse en Europese wetgeving

Het nationale visserijbeleid is in grote mate internationaal georganiseerd en moet voldoen aan de EU-regelgeving. In Brussel wordt het GVB vastgesteld, met als doel om een duurzame visserij op te zetten met duidelijke quota voor vissers zodat er duurzaam en in eerlijke concurrentie gevist kan worden. In het Data Collection Framework (DCF) heeft de EU gedetailleerde richtlijnen opgesteld over de benodigde informatie die de EU-lidstaten moeten verzamelen. Het DCF geeft richtlijnen over het beheer en de vereiste nauwkeurigheid van de gegevens, betreffende gegevens over de vangst en aanvoer van de vloot, activiteiten van de vloot, samenstelling en uitrusting van de vloot, en biologische parameters. De informatie die de WOT-VO verschaft wordt, doorgaans in internationaal verband, vertaald naar beheeradviezen. Voor een overzicht van de wettelijke basis van het WOT-VO programma, zie Bijlage D. Een schematisch overzicht van de organisatie en uitvoering van de WOT-VO is opgenomen in Figuur 1. Overigens worden er ook taken uitgevoerd die geen wettelijke grondslag hebben, maar worden uitgevoerd op verzoek van de minister. Er is in dergelijke gevallen dan wel een ministerieel besluit nodig.

Figuur 1. Schematisch overzicht van organisatie en uitvoering van de WOT-VO.

2.2.2 Dataverzameling

De eerste hoofdtaak van de WOT-VO betreft de verzameling van data betreffende zoute wateren, overgangswateren en binnenwateren. Bij zoute en overgangswateren gaat het om de informatieverzameling van (bij)vangsten van de commerciële visserij, surveys, recreatieve visserij en data van schelpdiermonitoring. In de binnenwateren wordt informatie verzameld omtrent de aal, diadrome vissen en worden er surveys uitgevoerd over het IJsselmeer en Markermeer.

WMR onderhoudt drie databases die nodig zijn voor het opslaan van WOT-gegevens (VISSTAT, FRISBE, Ecoref). VISSTAT is de database met gegevens van de vangsten en visserijinspanning van de Nederlandse vloot. FRISBE is de database met biologische data, ECOREF een technische database met referentietabellen voor gemeenschappelijk gebruik in VISSTAT en FRISBE.

2.2.3 Data-analyse

De directe doelgroepen van de WOT-VO zijn het Ministerie van LNV en de EC, beide verantwoordelijk voor het vaststellen en uitvoeren van het visserij beheer. De toestandsbeoordeling en advisering vindt plaats in een internationaal kader. Naast analyses binnen WOT-VO, wordt de verzamelde data ook geanalyseerd internationaal verband. De werk- en adviesgroepen van *International Council for the Exploration of the Sea* (hierna: ICES) en het reguliere wetenschappelijk adviesorgaan van de EC met betrekking tot visserij, het *Scientific,Technical and Economic Committee for Fisheries* (hierna: STECF), zijn internationale expertgroepen die analyses uitvoeren op basis van WOT-VO data in combinatie met soortgelijke data uit andere Lidstaten. De verzamelde informatie wordt aangeleverd aan ICES en STECF die de data analyseren aan de hand van data calls, visserijstatistiek, datakwaliteit en hiervoor methodes en modellen creëren. Verschillende expertgroepen van ICES en STECF beoordelen de toestand van de visbestanden en het mariene ecosysteem, en stellen adviezen op voor de EU, betreffende het Europees Visserijbeleid.

2.3 Beleidstheorie

Inleiding
Visbestanden vormen een natuurlijk, duurzaam, roerend en gemeenschappelijk bezit dat deel uitmaakt van onze gemeenschappelijke rijkdommen. De visserij valt onder een gemeenschappelijk beleid met op EU-niveau vastgestelde gemeenschappelijke regels die van toepassing zijn in alle lidstaten, het GVB. Uit het GVB vloeien regels en

verplichtingen voort voor Nederland. Naast de directe internationale verplichtingen zijn er nationale verplichtingen ten behoeve van beleid- en besluitvorming, binnenvisserij, aquacultuur en schelpdierkweek.

Gezien het publieke belang van de wettelijke onderzoekstaken, stelt de overheid eisen aan de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en transparantie van de uitvoering van deze taken. Deze eisen zijn oorspronkelijk in 2001 vastgelegd in het zogenaamde Wettelijke en Dienstverlenende Taken (WDT) statuut, een overeenkomst tussen het toenmalige Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de toemalige Stichting DLO (thans Wageningen Research), waarmee de WOT-units binnen WR formeel erkend zijn als nationale instellingen voor uitvoering van publieke, wettelijke taken. Dit statuut is in 2018 geactualiseerd waarbij de erkenning niet gewijzigd is. Binnen de TO2-subsidieregeling wordt WOT-VO gespecificeerd als één van de Wettelijke Onderzoekstaken behorend bij Wageningen Research.

De WOT-VO heeft ten doel LNV en de daaronder resorterende diensten te voorzien van visserijgegevens die voor LNV onmisbaar zijn om[2]:

- (inter)nationale wet- en regelgeving uit te voeren;
- verplichtingen na te komen die voortvloeien uit (inter)nationale verdragen;
- overheidstaken uit te voeren die van nationaal en/of algemeen belang zijn.

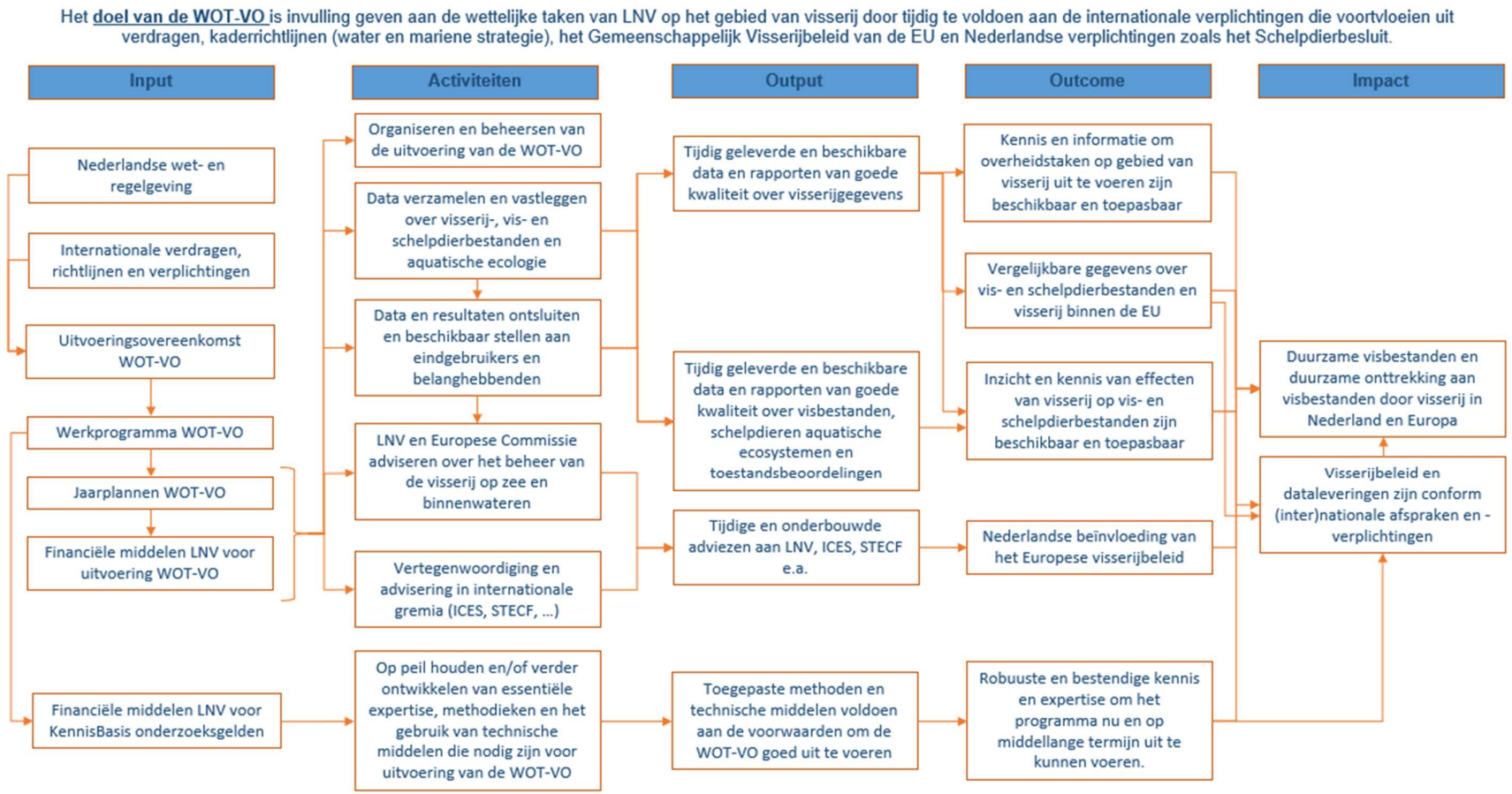
Legitimatie van het beleid
De legitimatie van WOT-VO ligt besloten in de wet- en regelgeving: er is sprake van een wettelijke taak om deze gegevens te verzamelen, te verspreiden en advies te leveren. De motivatie voor de wettelijke taak kan gezocht worden in wat economen 'marktfalen' noemen: private partijen hebben geen prikkel om zelf deze gegevens te verzamelen en te verspreiden. Het argument luidt als volgt: zonder overheidsingrijpen (lees: wet- en regelgeving) zouden deze private partijen deze data niet op collectieve wijze hebben verzameld en ontsloten.

Met behulp van een bekend voorbeeld kunnen wij verduidelijken waarom er zonder overheidsingrijpen sprake van 'marktfalen' zou zijn. In de economie noemen we dit voorbeeld 'de tragedie van de meent'. Deze tragedie is een veronderstelling dat vrij bruikbare vernieuwbare hulpbronnen onvermijdelijk kapot gemaakt worden doordat het individuele belang het collectieve belang overtroeft. In het geval van de visserijsector - alle individuele vissers hebben (op korte termijn) afzonderlijk belang bij een hoge visopbrengst (want: hogere omzet), maar als de visopbrengst van het collectief te hoog is dan loert het gevaar op overexploitatie - in dat geval is de vispopulatie niet duurzaam. Om overexploitatie te voorkomen is (overheids)interventie noodzakelijk. De binnen de WOT-VO verzamelde bestandsschattingen (door ICES voor de internationale wateren en WMR voor de binnenwateren) geven de overheid de informatie om te bepalen onder welke voorwaarden er vergunningen kunnen worden afgegeven (door RVO) om ervoor te zorgen dat de visbestanden niet uitgeput raken. In andere woorden: vergunningen (regelgeving) zijn in dit geval een instrument voor de overheid om marktfalen te voorkómen en waar relevant op te lossen.

Beleidstheorie samengevat
Een beleidstheorie is het geheel aan veronderstellingen waarop een beleid berust. Deze theorie wordt doorgaans gevisualiseerd in een schema waarin relaties tussen input, activiteiten, output, outcome en impact zijn weergegeven. De onderstaande beleidstheorie toont hoe de beleidsvoerder (LNV) de WOT-VO inzet om de algemene doelstellingen te behalen. Met het afsluiten van een uitvoeringsovereenkomst (met bijbehorende subsidie) zet LNV bijvoorbeeld een aantal activiteiten in gang bij CVO (bijvoorbeeld bemonsteringen) die op hun beurt leiden tot prestaties (output in de vorm van bijvoorbeeld analyses, rapporten en advies) die moeten leiden tot gewenste effecten (duurzame visserij, voldoen aan afspraken).

Figuur 2 geeft de beleidstheorie voor de WOT-VO schematisch weer. Deze is opgezet op basis van diverse aangeleverde documenten. Deze schematische weergave van de beleidstheorie wijkt af van de beleidstheorie zoals door het Ministerie van LNV zelf opgesteld[3]. Deze afwijkingen hebben vooral betrekking op de redeneerlijn van input en activiteiten naar output. In de paragrafen onder Figuur 2 zijn de onderdelen van de beleidstheorie (en de looproute van de redeneerlijn) verder toegelicht.

[2] Bron: Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 WOT-05.
[3] Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit - Beleidstheorie WOT-VO, 2021

Figuur 2. Schematische weergave van de beleidstheorie voor de WOT-VO.

Input voor uitvoering van de WOT-VO
In het WDT-statuut (wettelijke en dienstverlenende taken, thans 'wettelijke onderzoekstaken' (WOT) genoemd) zijn de status en de onafhankelijke, betrouwbare en transparante uitvoering van (onder meer) de WOT-VO vastgelegd. In het aansturingsarrangement Ministerie LNV-Stichting Wageningen Research (WR) zijn de afspraken rond sturing en toezicht tussen het ministerie en de stichting WR vastgelegd. Het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO) te IJmuiden, onderdeel van WR, voert de WOT-VO uit. De Nederlandse verplichtingen voor visserijonderzoek liggen vast in wet- en regelgeving en LNV-beleid. Samen met financiële middelen die jaarlijks beschikbaar worden gesteld is dit de input voor de uitvoering van de WOT-VO.

De uitvoering van de WOT-VO verloopt via meerjarige werkafspraken en uitvoeringsovereenkomsten. Via een Uitvoeringsovereenkomst – de meest recente voor de periode 2018-2022 – geven LNV en WR invulling aan de meerjarige werkafspraken en bijbehorende verantwoordelijkheden. Jaarlijks wordt ten behoeve van deze uitvoering een jaarplan en een begroting WOT-VO vastgesteld. Financiering vindt plaats op basis van de Regeling Subsidie Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (Stcrt. 1999, 65, tot 1 februari 2018) en de Subsidieregeling Instituten voor toegepast onderzoek (Stcrt. 2018, 5475, vanaf 1 februari 2018). De Minister stelt via deze subsidies financiële middelen beschikbaar voor de uitvoering van de jaarlijkse werkplannen waarmee de meerjarige werkafspraken worden uitgevoerd.

Activiteiten binnen de WOT-VO
Er zijn verschillende deeltaken en groepen van activiteiten te onderscheiden voor de WOT-VO:

- Het organiseren en beheersen van de uitvoering van de WOT-VO, waarmee de aansturing van het programma, DCF-management en kwaliteitsbewaking geborgd worden en de organisatie wordt vormgegeven voor de overige activiteiten (zie hieronder). Directie SKI is namens het Ministerie van LNV verantwoordelijk voor de aansturing en het toezicht op het WOT-VO-programma. Het opdrachtgeversoverleg (OO) fungeert als 'scharnierpunt' tussen de sturing en het toezicht op de uitvoering van de WOT-VO. De adviescommissie (AC) van het WOT-VO heeft tot taak het OO te adviseren over de inhoud en de uitvoering van het WOT-VO-programma. De uitvoering is belegd bij de WOT Unit CVO, bestaande uit een hoofd (tevens programmaleider) en een plaatsvervangend hoofd. De expertise voor het uitvoeren van de onderzoeken binnen WOT-VO wordt geleverd door Wageningen Marine Research (WMR), waarbij het CVO toezicht houdt op onafhankelijke uitvoering. Via de cyclus met jaarplannen en jaarrapportages beoordeelt LNV de uitvoering van de WOT door het CVO.
- Data verzamelen en vastleggen:
  - Over visserij-, vis- en schelpdierbestanden en aquatische ecologie. Deze data dient voor het verkrijgen en delen van inzicht over de toestand van visbestanden en de impact van de Europese visserijvloot hierop. De informatie vormt input voor maatregelen in het kader van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid en tevens vormt de informatie een basis voor advies- en evaluatietrajecten, zoals studies naar de impact van de aanlandplicht, gebiedssluitingen en beoordelingen van de Good Environmental Status. Europese lidstaten zijn verplicht om bij te dragen aan het verzamelen van deze data. Dit is vastgelegd in de Datacollectie Verordening.
  - Over binnenvisserij, schelpdiervisserij en recreatieve visserij op kabeljauw, zeebaars, haaien en aal. Het onderzoek naar binnenvisserij en schelpdiervisserij heeft daarbij vooral een nationaal karakter, behalve onderzoek naar aal in de binnenwateren. Dit is gebaseerd op de Europese Aalverordening. Het onderzoek naar recreatieve visserij vormt onderdeel van de Europese DCF-verplichtingen en levert schattingen van de vangsthoeveelheden. Dit rapport van de recreatieve visserij levert ook een bijdrage aan de schatting van de uittrek van schieraal (input rode aal model).
- Data en resultaten ontsluiten en beschikbaar stellen aan eindgebruikers en belanghebbenden. De verzamelde en vastgelegde gegevens worden primair verzameld voor en beschikbaar gesteld aan de eindgebruikers van de data (ministerie LNV, EU, ICES, RFMO's zoals CECAF en SPRFMO). In de meeste gevallen wordt door middel van deze activiteiten rechtstreeks aan een wettelijke verplichting voldaan, maar in bepaalde gevallen betreft het de verzameling van gegevens om andere partijen (WeCR, CBS, I&W) wettelijke taken te laten vervullen[4]. Ook het geven van presentaties aan de visserijsector en het publiceren van artikelen in vakbladen met resultaten van uitgevoerd onderzoek valt onder deze deeltaak. Verder verstrekken de websites van Wageningen Marine Research (WMR) en CVO gerichte informatie aan het publiek over de activiteiten en resultaten.
- LNV en Europese Commissie adviseren over het beheer van de visserij op zee en binnenwateren. Dit betreft met name feitelijke advisering over het beheer van de visserij op zee en binnenwateren, inclusief voorlichting over

[4] Visie Wettelijke Onderzoekstaken Visserijonderzoek (WOT-VO). Versie 2.0 - concept

adviezen aan de EU, ministeries en andere partijen. Ook advisering aan de EU is vastgelegd in de Datacollectie Verordening. Ten aanzien van de binnenvisserij en de schelpdiervisserij in kustwateren wordt rechtstreeks aan LNV gerapporteerd en geadviseerd.
- Vertegenwoordiging en advisering in internationale gremia als het ICES, STECF. Via WOT-VO wordt Nederland in internationale gremia door CVO vertegenwoordigd om resultaten van visserijonderzoek in te brengen en af te stemmen over advisering bij mogelijke maatregelen in het kader van bijvoorbeeld het GVB of de Aalverordening.

Output en Outcome van de WOT-VO
De primaire output van de dataverzameling binnen de WOT-VO zijn tijdig geleverde en beschikbare data en rapporten over 1) visserijgegevens en 2) visbestanden, schelpdieren (en aquacultuur), aquatische ecosystemen en toestandsbeoordelingen. Deze data en rapporten voldoen aan (inter)nationale kwaliteitsstandaarden, gericht op binnen de EU vergelijkbare gegevens over vis- en schelpdierbestanden en visserij. Deze data leiden tot (outcome) beschikbare en toepasbare kennis en informatie om de overheidstaken op gebied van visserij uit te kunnen voeren. Het gaat daarbij ook om inzicht en kennis van effecten van visserij op vis- en schelpdierbestanden.

De activiteiten op het gebied van advisering leiden tot tijdige en onderbouwde adviezen aan en door LNV, ICES, STECF, gericht op nationaal en internationaal visserijbeleid. Hiermee wordt onder meer (outcome) Nederlandse beïnvloeding van het Europese visserijbeleid bewerkstelligd en wordt geborgd dat tijdig maatregelen kunnen worden voorgesteld en (door de Minister van LNV) genomen voor visserij of visbestanden.

Impact van de WOT-VO
De belangrijkste operationele en administratieve impact van WOT-VO is dat het Nederlandse visserijbeleid, dataverzameling en dataleveringen conform EU-afspraken en -verplichtingen zijn, en tevens aansluiten bij Nederlandse wet- en regeling en beleid ten aanzien van vis, schelpdieren, visserij en aquatische ecosystemen. Daarmee wordt indirect bijgedragen aan het borgen van duurzame visbestanden en duurzame onttrekking aan vis- en schelpdierbestanden door visserij in Nederland en Europa.

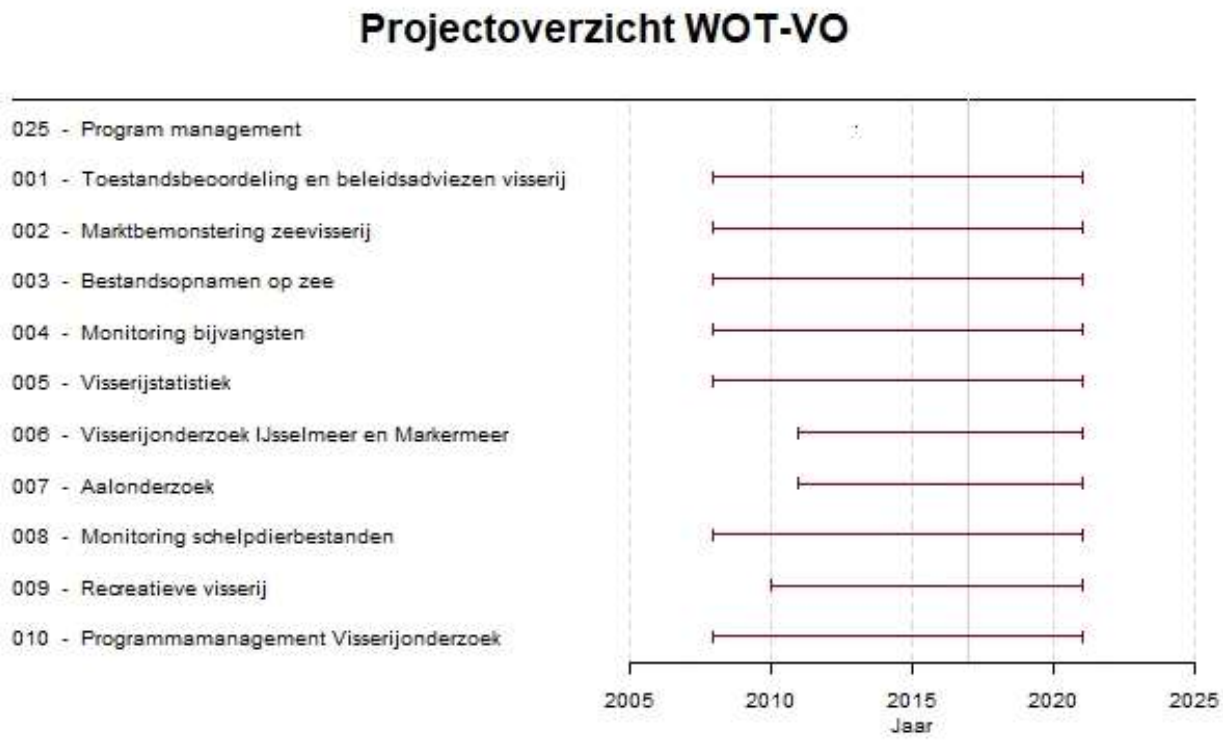
In verbinding met WOT-VO: de Kennisbasis-onderzoeksgelden
Ten behoeve van uitvoering van het WOT-VO programma is er een separaat budget voor het op orde houden van de benodigde kennisbasis (expertise). Hiervoor is jaarlijks een vaststaand budget (€ 0,7 miljoen) beschikbaar voor visserijonderzoek-gerelateerde investeringen in kennis, als onderdeel van het jaarlijkse budget voor WR voor het op peil houden van de kennisbasis voor uitvoering van alle WOT-taken (KB-WOT). In de meerjarenafspraken voor de WOT-VO is dit budget vastgelegd. De uitvoering van de WOT-VO en inzet van KB-WOT-middelen voor de WOT-VO zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, al is sprake van verschillende budgetten en verschillende begrotingen en verantwoording.

Het onderzoek dat met behulp van dit Kennisbasis-budget wordt uitgevoerd, legt de basis voor kennis die in de toekomst (3-5 jaar) nodig is voor de WOT-VO. Het gaat dan om het op peil houden en/of verder ontwikkelen van essentiële expertise, methodieken en het gebruik van technische middelen die nodig zijn voor uitvoering van de WOT-VO. Dit leidt tot output in de vorm van toepasbare methoden en technische middelen. Deze robuuste en bestendige kennis en expertise (outcome) borgen dat het WOT-VO programma nu en op middellange termijn (3-5 jaar) uitvoerbaar is. Daarmee wordt bijgedragen (impact) aan de doelen van de WOT-VO: Nederlands visserijbeleid en dataleveringen zijn conform EU-afspraken en -verplichtingen. De achterliggende impact is het borgen van duurzame visbestanden en duurzame onttrekking aan visbestanden door visserij in Nederland en Europa.

2.4 Uitvoering van de WOT-VO

De website van WUR bevat veel informatie over verschillende projecten die het CVO doet. Hierbij kan gedacht worden aan: i) naam en code, ii) status, iii) startdatum, iv) einddatum, v) financier, vi) doelstelling (beoogde resultaten), vii) de aanpak en het tijdspad, viii) naam en functie van de projectleider, ix) een korte samenvatting van het project, en x) het aantal publicaties dat voortvloeit uit het project. Door deze informatie te ontsluiten met behulp van webscraping (in het statistische programma R) heeft SEO het takenpakket dat het CVO namens het ministerie van LNV uitvoert in kaart gebracht. Bijlage A bevat een bondige omschrijving op projectniveau. Verder zijn voor de evaluatie ook de meerjarenafspraken en de jaarlijkse werkplannen geraadpleegd.

Projectoverzicht WOT-VO
De website van WUR bevat informatie over de projecten die sinds 2008 zijn uitgevoerd. Om een goed overzicht te krijgen van de projecten die het CVO jaarlijks uitvoert is er met behulp van webscraping een projectoverzicht opgesteld - zie Figuur 3. Het overzicht laat zien dat zowel het aantal als het soort projecten de afgelopen periode (2016 tot en met 2021) ongewijzigd is. Ieder jaar worden er tien projecten uitgevoerd. Alle tien deze projecten worden uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en met Wageningen Marine Research als partner. Ten slotte laten de resultaten zien dat er zeven verschillende projectleiders zijn. De meeste projectleiders hebben één project onder hun hoede, terwijl anderen twee projecten onder hun hoede hebben (zie ook bijlage A). De informatie over de projecten en de naam van de projectleiders is gebruikt voor de selectie van de gesprekspartners voor interviews (omvangrijke projecten met een relatief groot budget). Onderstaand projectoverzicht laat zien dat er in de te evalueren periode 2016-2021 geen veranderingen in het aantal projecten hebben voorgedaan. Uit de jaarplannen, jaarrapportages en interviews komt echter wel het beeld naar voren dat er binnen projecten wél wijzigingen hebben plaatsgevonden.

Figuur 3. Projectoverzicht WOT-VO 2008-2022.

3 Doeltreffendheid van de WOT-VO

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bevindingen uit het uitgevoerde onderzoek voor beantwoording van de onderzoeksvragen die zijn meegegeven voor het bepalen van de mate van doeltreffendheid van de uitvoering van de WOT-VO in de periode 2016-2021:

1. Worden de doelen uit de kennisopgave gehaald?
2. Voorziet het programma naar tevredenheid in de kennisbehoefte van de voornaamste stakeholders?
3. Voldoet de kwaliteit van de dataverzameling aan de behoefte van de eindgebruikers?
4. Hoe verloopt de interactie tussen het ministerie van LNV en WMR (governance)?
5. In hoeverre zijn de aanbevelingen van de vorige evaluatie opgevolgd?

Deze onderzoeksvragen zelf worden beantwoord in hoofdstuk 6.

3.2 Voldoen aan kennisopgave en kennisbehoefte

Voor het in beeld brengen van de invulling van de kennisopgave en de mate van tevredenheid qua kennisbehoefte bij de voornaamste stakeholders is vooral gebruik gemaakt van interviews met betrokkenen. In de verslagen van de AC en het OO en/of in jaarrapportages van CVO is hierover namelijk weinig terug te vinden. Daarnaast zijn websites van de EU geraadpleegd.

Invulling van kennisopgave en -behoefte voldoet en wordt gewaardeerd
Algemeen beeld is dat de doelen van de kennisopgave van de WOT-VO worden bereikt door goede organisatie en uitvoering van het programma. Aan de basis van de datacollectie staat een (meerjarig) Nationaal Werkplan (NWP) dat de EU-lidstaten ieder afzonderlijk indienen. De EU kijkt volgens betrokkenen kritisch naar de door Nederland geproduceerde data en resultaten, met soms commentaar op bijvoorbeeld de interpretatie van Nederland voor wat betreft de bijvangstdata. Over het algemeen scoort Nederland echter bovengemiddeld in Europees verband. Conform EU-verplichtingen dient periodiek een voortgangsrapportage (Annual Report, AR) ingediend te worden over uitvoering van het NWP. Uit informatie van de EU[5], eindgebruiker van data, blijkt dat vereiste data tijdig en vrijwel altijd volledig worden aangeleverd. De Nederlandse AR's worden tijdig ingediend en zijn altijd goedgekeurd.

Ook het beeld van tijdigheid, volledigheid en kwaliteit van data bij de Nederlandse gebruikers van data en kennis is vrijwel uitsluitend positief. Het algemene beeld is dat het programma WOT-VO naar tevredenheid en doeltreffend wordt uitgevoerd: data zijn van hoge kwaliteit, geborgd, ontsloten en gebruikers kunnen er in nationaal en internationaal verband mee uit de voeten. Er worden geen afzonderlijk klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. De klanttevredenheid wordt impliciet bepaald door de beoordelingen van de inhoud en voortgang van het programma (bijvoorbeeld met de beoordeling van het jaarlijkse werkplan en het beoordelingsformulier najaarsoverleg) door het OO en uiteindelijk LNV-SKI als opdrachtgever. Hoewel de uitvoering en resultaten als 'goed' worden beoordeeld door betrokkenen, zijn dergelijke beoordelingen meestal niet expliciet vastgelegd.

In de afgelopen jaren zijn er verschillende, kleine wijzigingen geweest in de kennisopgave en de bijbehorende vertalingen daarvan naar WOT-VO-projecten. Dit betreft zowel verfijningen in methodieken als afgevallen onderdelen van onderzoeken. Dit heeft geen gevolgen gehad voor de invulling van de kennisopgave. Uit documentatie en gesprekken met alle betrokkenen blijkt dat COVID-19 in 2020 en 2021 grote invloed heeft gehad op de monitoringsactiviteiten en daardoor op de volledigheid en de kwaliteit van resultaten van het WOT-VO-programma. Dit betreft uiteraard een overmachtssituatie. De uitvoering van de WOT-VO wordt door alle betrokkenen als zeer goed beoordeeld.

Doorvertaling van WOT-resultaten (outcome) naar beleid (impact) – hoe zijn de WOT-VO-resultaten benut voor heroverweging en bijstelling van (inter)nationaal visserijbeleid? – is minder duidelijk te duiden. Opgemerkt wordt dat hierover in werkplannen, jaarrapportages, AC- en OO-overleggen ook nauwelijks wordt gesproken. De visie op de WOT-VO kan een basis zijn om koppeling tussen het programma en doelen/impact te versterken. Bijstelling van het internationale visserijbeleid zal overigens ook nagenoeg nooit toe te schrijven zijn aan sec de Nederlandse

[5] Zie de informatie op de website https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/data-calls

dataverzameling en -verstrekking, zolang deze in kwalitatieve en kwantitatieve zin voldoet aan de eisen van de eindgebruikers. Desondanks wordt aanbevolen te onderzoeken hoe beoordeling van de outcome en impact van de WOT-VO expliciet en zoveel mogelijk objectief kan worden gemaakt.

Aanbeveling: Versterk en expliciteer de koppeling tussen de uitvoering van de WOT-VO en de beoogde impact en verwerk dit in een geactualiseerde visie op de WOT-VO.

Beperkte risico's en aandachtspunten, maar wel met mogelijk grote impact
Als risico en bedreiging voor WOT-VO-resultaten en invulling van de kennisopgave wordt door meerdere betrokkenen de Rijksrederij genoemd. De uitvoering van de WOT-VO is deels afhankelijk van de beschikbaarheid, kwaliteit en betrouwbaarheid van schepen van de Rijksrederij. Hoewel er tot op heden nog geen gevolgen zijn geweest op resultaten van projecten en/of het WOT-VO-programma, zijn er zorgen omtrent (onvoldoende en onervaren) bemanning, logistieke problemen en achterstallig onderhoud (sommige schepen moeten al geruime tijd worden vervangen en zijn niet conform Arbo-eisen). Ook is er spanning qua CAO (rust- en werktijden) indien er personeel voor een langere aaneengesloten periode nodig is (zoals bij de Blauwe Wijting Survey): de uitvoering van surveys vereist soms arbeidstijden die niet passen binnen rust- en werktijdenregelingen voor de Rijksrederij.

Andere genoemde inhoudelijke aandachtspunten met beperktere impact zijn datalevering vanuit NVWA (logboeken)[6] en de datakwaliteit van kleinschalige visserij in relatie tot de beperkte omvang van die visserij. Een door enkelen genoemd aandachtspunt betreft tijdige communicatie door WMR/CVO over afwijkingen tijdens de uitvoering van onderdelen, met consequenties voor de resultaten en (kwaliteit van) data. Dergelijke afwijkingen zouden snel gerapporteerd moeten worden en niet pas in de fase van rapportage of verantwoording.

Duidelijkheid over nut, noodzaak en grondslag van WOT-VO-onderdelen blijft een aandachtspunt
Bij enkele betrokkenen vanuit LNV is er behoefte aan meer helderheid over de nut en noodzaak van sommige WOT-VO-activiteiten en hoe deze zich verhouden tot (inter)nationale verplichtingen en wetgeving. Dit is in de eerdere evaluatie ook aan bod gekomen en blijft een aandachtspunt, zo blijkt uit geraadpleegde documenten en verslagen. Recente voorbeelden zijn financiering van onderzoek bij Mauritanië, schelpdiermonitoring op Grevelingen en Veerse Meer, onderdelen van onderzoek naar recreatieve visserij en gevolgen van internationale afspraken in werkgroepen. Een directe link tussen dergelijke onderwerpen en wettelijke verplichtingen is in de praktijk niet altijd en/of eenduidig te leggen. De toegevoegde waarde en doeltreffendheid ervan zijn (door LNV) niet altijd te duiden, zo blijkt uit interviews en verslagen van AC en OO. Een duidelijk, feitelijk overzicht van de relevante wet- en regelgeving en verplichtingen en een daarop gebaseerd toetsingskader kan helpen om meer grip te krijgen op nut en (wettelijke) noodzaak van WOT-VO-onderdelen. Een aanzet hiervoor zou de wettelijke basis zoals omschreven in bijlage 1 van de meerjarige werkafspraken kunnen zijn.

Aanbeveling: zorg voor een feitelijk overzicht van relevante wet- en regelgeving en verplichtingen, al dan niet verder uitgewerkt in een afwegingskader, om nut en noodzaak van WOT-VO-onderdelen beter en op objectieve wijze te kunnen beoordelen.

Doel en scope van de WOT-VO blijven eveneens aandachtspunten
Opvallend is dat er verschillend wordt aangekeken tegen de wettelijke basis als scope voor de WOT-VO: volgens sommigen is uitsluitend sprake van uitvoering van wettelijke verplichtingen, terwijl andere betrokkenen aangeven dat er ook niet-wettelijk verplichte taken worden uitgevoerd binnen de WOT-VO. Ook het doel van de uitvoering van de WOT-VO wordt door betrokkenen verschillend beschouwd: meerdere betrokkenen geven aan dat het voldoen aan wettelijke taken het doel van de WOT-VO is. Anderen geven aan dat duurzame visserij en duurzame visbestanden de doelen van de WOT-VO zijn, met het voldoen aan wettelijke verplichtingen als een outcome. Dergelijke verschillen in inzicht kunnen leiden tot discussies over onderdelen van het WOT-VO-programma. In de gezamenlijke visie zou dit eenduidig beschreven moeten worden, bijvoorbeeld door het stuk algemeen scherper te formuleren en om te zetten in het doel, of door een doel toe te voegen.

De rollen van en uitvoering door CVO en WMR zijn belangrijk voor de WOT-VO
De rollen van CVO en WMR worden door alle betrokkenen als zeer belangrijk ervaren en de geleverde producten en resultaten van kwalitatief hoog niveau. Er is volgens betrokkenen van LNV en RVO sprake van flexibiliteit en prettige

6 De vangstregistratie is per 1 september 2021 overgegaan van de NVWA naar RVO.

communicatie met CVO en WMR. Binnen CVO is er een stabiele organisatie opgetuigd – ze weten goed wat ze wanneer moeten doen en handelen ook proactief. Dit hangt voor een belangrijk deel samen met de personele bezetting bij CVO, met een al jarenlange bestaande vaste basis in met name de programmaleiding, maar ook in de uitvoering. Enkele gesprekspartners geven desgevraagd aan dat deze stabiele basis, in combinatie met de al jarenlange 'standaard' werkzaamheden en procesgang wel het risico in zich heeft van conservatief handelen, *'business as usual'* met geringe flexibiliteit om zaken anders te organiseren of uit te voeren, waar en wanneer nodig.

Opgemerkt wordt dat personele continuïteit en stabiliteit aan de zijde van LNV als opdrachtgever en gebruiker van data juist beperkter zijn. Er is aan LNV-zijde in de afgelopen jaren sprake geweest van relatief veel personele wisselingen, ook met effect op het functioneren van AC en OO. Dit maakt het voor LNV(-SKI) ook lastig om scherp te kunnen sturen in de rol van opdrachtgever en/of belanghebbende stakeholder (datagebruiker), en zorgt voor beperkte (historische) dossierkennis bij LNV. Dit kan ook leiden tot de hierboven beschreven vragen bij nut en noodzaak van sommige activiteiten binnen de WOT-VO(-onderdelen/projecten).

De Nederlandse rol in internationale samenwerking wordt gezien en gewaardeerd
Bij het verzamelen van de gegevens over de visserij op zee wordt nauw samengewerkt met andere landen. De samenwerking heeft betrekking op het delen van kennis, het verdelen van taken en het coördineren van werk. De samenwerking met omliggende landen zorgt ervoor dat het een goed geborgd systeem is waar landen eventuele gaten bij elkaar kunnen opvangen. Onder de Europese Datacollectie-verordening is het regionaal afstemmen van de dataverzameling een verplichting geworden. Er is een breed gedragen beeld dat internationale afstemming en samenwerking noodzakelijk is. Enerzijds omdat Nederland zelf belang heeft bij inzicht in visbestanden en visserij, maar vooral ook omdat mariene visbestanden en mariene visserij bij uitstek vragen om internationale samenwerking en afstemming ('vissen houden zich niet aan grenzen'). De rol die Nederland (CVO, WMR) speelt in internationale werkgroepen wordt gewaardeerd, zowel door Nederlandse betrokkenen als door andere landen. Het is echter niet duidelijk en niet expliciet vastgelegd door wie en op basis waarvan Nederlandse deelname aan of voorzitterschap van internationale werkgroepen/gremia wordt afgewogen en hoe zich dit verhoudt tot wettelijke verplichtingen en doeltreffende (en doelmatige) uitvoering daarvan. De eerder geformuleerde aanbeveling over expliciteren van de verplichtingen en een afwegingskader (aanbeveling 1) is ook voor dit onderwerp van belang.

Invulling van de Kennisbasis WOT-VO kan verbeterd worden
De organisatie, financiering en verantwoording over de Kennisbasis WOT-VO loopt via de lijn van de WR-kennisbasisgelden en via de TO2 regeling als instituutssubsidie, en dus niet via WOT-VO. De inhoudelijke verantwoording van het KB-WOT programma door WR vindt jaarlijks plaats middels een (verplichte, artikel 22 TO2) rapportage. Voor de programmering wordt door WR een jaarplan op hoofdlijnen opgesteld welke onderdeel is van de jaarlijkse subsidieaanvraag voor kennisbasismiddelen aan LNV.

Er is echter geen sturing van LNV mogelijk op de besteding van de kennisbasisgelden WOT-VO door CVO. De programmering van de kennisbasis WOT-VO is namelijk voorbehouden aan het hoofd van CVO. Een duidelijke verbinding op inhoud en organisatie tussen het (jaarlijkse) WOT-VO-programma en de WOT-VO-kennisbasisgelden ontbreekt. Het budget voor de kennisbasis wordt grotendeels gespendeerd aan projectmatig georganiseerde R&D-activiteiten die niet direct gekoppeld zijn aan de uitvoering van de WOT-VO, maar als één van de toetsingscriteria wel 'WOT-conformiteit' kennen. Als (inhoudelijke) verantwoording van de besteding van de kennisbasisgelden wordt jaarlijks (door CVO) een bijeenkomst georganiseerd waarin de resultaten van projecten uit de Kennisbasis WOT-VO worden gepresenteerd. De laatste jaren is dit (mede vanwege COVID-19) minder gelukt. De opbrengsten van de kennisbasisgelden worden als nuttig ervaren, maar tegelijkertijd geven enkele LNV-betrokkenen aan dat de besteding niet altijd aansluit bij de behoefte en wensen van LNV.

Enkele gesprekspartners geven aan dat Nederland op onderdelen kan leren van andere lidstaten wat betreft de ontwikkeling van nieuwe innovatieve technieken (zoals camera's) en genetische technieken. Het Nederlandse ontwikkelingsbudget binnen de WOT-VO (kennisbasisgelden) wordt hiervoor door deze betrokkenen niet toereikend geacht. Daarom vinden ontwikkelingen van technieken en kennis soms buiten de WOT-VO plaats, zoals in combinatie met de markt, met inzet van gelden uit het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Dit verdient aandacht om in de toekomst gesteld te (blijven) staat voor kwalitatief goede uitvoering van de WOT-VO.

Aanbeveling: Verbeter de sturing op besteding van het Kennisbasis-budget in relatie tot het belang voor de WOT-VO.
Aanbeveling: Beoordeel en heroverweeg de omvang van budgetten voor de Kennisbasis WOT-VO op basis van overzicht in toekomstige ontwikkelingen.

3.3 Kwaliteit van data

Het WOT-VO-programma levert data en resultaten van goede kwaliteit
De kwaliteit van de resultaten (output) van de WOT-VO wordt door alle Nederlandse betrokkenen als goed beoordeeld. Alle betrokkenen geven aan vertrouwen te hebben in CVO als uitvoerend partij: “Ze beschikken over de benodigde data en kennis en zijn gecertificeerd”.

Binnen ICES wordt de datakwaliteit van lidstaten geverifieerd. In de werkgroepen en aan de hand van *diagnostics* en automatische *crosschecks* worden de data gecheckt. De communicatie over datakwaliteit is formeel geregeld tussen de zogenoemde stock-coördinator (de persoon die internationaal verantwoordelijk is voor de analyse van de gegevens van een visbestand) en de data-submitter (de persoon die vanuit een instituut verantwoordelijk is voor het indienen van data). Communicatie over de data tussen deze twee formele rollen wordt vastgelegd en bij in gebreke blijven gemeld aan ICES en van daaruit naar de EU. Bij afwijkingen wordt contact gezocht met de lidstaten en de afwijking wordt (net zoals de initiële levering van data) geregistreerd bij ICES. ICES geeft deze afwijkingen door aan de EU. De EU verzamelt van meerdere eindgebruikers de commentaren gericht aan de Lidstaten in een registratiesysteem (Data transmission and monitoring tool) en de lidstaten zijn verplicht te reageren op deze tekortkomingen en maatregelen te treffen om herhaling te voorkomen.

Verschillende gesprekspartners, waaronder ook de internationale gesprekspartners, geven aan dat er binnen ICES en andere internationale overleg- en afstemmingsgremia waardering is voor de kwalitatief goede inbreng van de Nederlandse vertegenwoordigers. Uit contacten met vertegenwoordigers van België, Denemarken en Ierland in het kader van deze evaluatie blijkt dat de Nederlandse resultaten internationaal inderdaad gewaardeerd worden.

Resultaten van jaarlijkse internationale benchmarks die de afgelopen jaren op onderdelen zijn uitgevoerd, waren niet inzichtelijk voor de uitgevoerde evaluatie van de WOT-VO. Er wordt ook niet of beperkt bij stilgestaan in de AC en het OO. De STECF heeft in 2019-2020 aangegeven dat Nederland onvoldoende progressie in kwaliteitsborging maakte, zo blijkt uit een verslag van de AC (2020). Er wordt onder andere gedoeld op de toetsbaarheid van de kwaliteit van het personeel, de aanwezigheid en update frequentie van handboeken en protocollen.

In 2021 is door CVO gewerkt aan de inhaalslag om de bepalingen van rijpheidsstadia op het gewenste (toetsbare) kwaliteitsniveau te krijgen en tevens aan te tonen dat Nederland werkt aan het verbeteren van de kwaliteitsborging. Maatregelen die door CVO genomen zijn, zijn onder andere (naast uitvoering van de reguliere werkzaamheden en internationale audits/benchmarks):

- In 2020 zijn door CVO vijf bijeenkomsten georganiseerd tussen RVO, LNV en WMR met als doel het proces te starten om de data-kwaliteit te verbeteren en de levering van data te stroomlijnen. In 2021 zijn hiervoor maandelijks bijeenkomsten georganiseerd tussen RVO, WMR en WEcR.
- Ontwikkeling, kalibratie en gebruik van software voor de extractie van gegevens uit de databases, delen van kennis over accurate dataextractie en kwaliteitswaarborging.

Hoewel de kwaliteit van de geleverde resultaten goed is, valt op dat de uitvoeringsovereenkomst WOT-VO (5 jaar) en het datacollectieprogramma voor de EU (6 jaar) andere looptijden kennen. Het stroomlijnen van de looptijden kan zorgen voor duidelijkere koppeling en eenvoudigere sturing op de WOT-VO.

Aanbeveling: Overweeg het in lijn brengen van looptijden van uitvoeringsovereenkomst en het EU-datacollectieprogramma

3.4 Interactie en governance

Informele overleggen dragen bij aan soepele uitvoering, maar roepen vragen op qua governance
Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat veel inhoudelijke afstemming en besluiten over omgang met operationele zaken plaats vinden buiten het proces van beoordelen van werkplannen en jaarrapportages door de AC en het OO. Zo is aangegeven dat individuele projectleiders van CVO en WMR op inhoudelijke onderwerpen (zoals wijzigingen in projecten) vaak direct afstemmen met LNV-medewerkers die zitting hebben in AC en/of OO, en ook met de CVO-programmaleiding. Er vinden maandelijkse overleggen plaats tussen RVO en WMR om eventuele knelpunten in dataleveringen te bespreken en op te lossen. Er is sprake van een goede samenwerking tussen LNV en WMR met veel mail/telefonisch contact. Van formalisatie en expliciet vastleggen van tussentijdse besluiten over aanpassingen is

voor zover bekend echter geen sprake. De CVO-programmaleiding neemt voorstellen voor aanpassing in projecten wel op in werkplannen of jaarrapportages.

Enkele gesprekspartners geven aan er in sommige gevallen direct contact is tussen LNV-medewerkers als eindgebruikers en de uitvoerende WOT-projectleiders over inhoudelijke zaken, en met CVO over programma en sturing. Voor inhoudelijke afstemming over uitvoering van projecten en eventuele aanpassingen daarin kan voor soepele uitvoering direct overleg plaatsvinden tussen LNV en WOT-projectleiders, zonder tussenkomst van CVO, de formeel verantwoordelijke organisatie. Deze verschillende communicatielijnen worden door enkele LNV-betrokkenen als onwenselijk ervaren. Als verantwoordelijke partij voor uitvoering van de WOT-VO zouden alle wijzingen en aandachtspunten ten minste bekend moeten zijn bij CVO, en zouden besluiten over aanpassingen via formele routes expliciet genomen en vastgelegd moeten worden.

In enkele gesprekken met betrokkenen is (impliciet) aangegeven dat CVO en WMR eigenlijk als één uitvoerende organisatie worden beschouwd. Voorbeelden hiervoor uit de interviews zijn afstemming over projectuitvoering, wijzigingen daarin en over resultaten van projecten tussen medewerkers van WMR en LNV. Deze bevindingen komen in beeldvorming overeen met een onderzoeksvraag bij deze evaluatie: ‘Hoe verloopt de interactie tussen het ministerie van LNV en WMR (governance)?’, waarin de rol van CVO als formeel aanspreekpunt en ‘opdrachtnemer’ van LNV niet wordt genoemd, maar wel WMR. Hoewel er geen signalen zijn dat de hierboven beschreven interactie tussen partijen leidt tot niet-doeltreffende uitvoering, is de informele communicatie tussen betrokkenen en omgang met tussentijdse wijzigingen qua governance niet conform de bepalingen in de Uitvoeringsovereenkomst en vanuit het perspectief van aansturing en verhoudingen tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers ook niet wenselijk.

De rol van CVO in en bij overleggen en besluitvorming van de AC en het OO zijn vastgelegd in de werkafspraken bij de uitvoeringsovereenkomst. In de praktijk is de rol- en taakverdeling tussen de betrokken partijen in de aansturing en uitvoering van de WOT-VO echter niet altijd duidelijk, zo blijkt uit de verslagen van AC en OO, maar ook uit interviews met betrokkenen.

Personele wisseling en invulling van governance aan de zijde van LNV vergroten de afhankelijkheid van CVO bij programmasturing
Binnen LNV zijn er in de afgelopen uitvoeringsperiode veel personele wisselingen geweest in de aansturing van de WOT-VO. Via ‘good governance’ (het vastleggen van afspraken in handleidingen en overdrachten) is en wordt door LNV getracht het effect van personele wisselingen op goede sturing van het WOT-VO-programma te beperken. Uit verslagen en jaarrapportages blijkt dat dit ten dele lukt. Vastlegging van afspraken en besluiten volgens de bepalingen in de Uitvoeringsovereenkomst vindt slechts gedeeltelijk plaats. LNV is qua dossierkennis bovendien sterk afhankelijk van de kennis en ervaring van CVO, zo blijkt uit verslagen van AC en OO.

Aanbeveling: Versterk en behoud de aandacht voor governance en sturing van het WOT-VO-programma.

3.5 Opvolging aanbevelingen evaluatie 2011-2015

In de rapportage over de evaluatie van de WOT-VO over de periode 2011-2015 is een twaalftal aandachtspunten benoemd.[7] Hieronder is per aandachtspunt aangegeven in hoeverre hieraan invulling is gegeven in de periode 2016-2021 en welke relevante opmerkingen daarbij gemaakt moeten worden. Voor het beschrijven hiervan is gebruik gemaakt van de ontvangen documenten, informatie en de gevoerde gesprekken met betrokkenen.

1. Actualiseer de kaders

Deze aanbeveling had betrekking op organisatorische wijzigingen in met name de samenstelling en de rolverdeling binnen het Opdrachtgeversoverleg en de Adviescommissie. Concreet werd gedoeld op deelname van het hoofd CVO en de voorzitter van de Adviescommissie aan het Opdrachtgeversoverleg. Aanbeveling was dit in nieuwe Uitvoeringsovereenkomsten te borgen, omdat dit niet was vastgelegd in de toenmalige kaders.

In de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VO 2018-2022 is de bedoelde samenstelling en rolverdeling niet geheel vastgelegd. De rol en samenstelling van de AC wordt beschreven in de werkafspraken bij de uitvoeringsovereenkomst die in 2018 zijn vastgesteld. In de Uitvoeringsovereenkomst is wel opgenomen (artikel 5 lid 1): *In het*

[7] Zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-775180.pdf

Opdrachtgeversoverleg hebben zitting beleidsdirecties en dienstonderdelen van LNV, die een direct belang hebben bij de uitvoering van de WOT-VO. LNV wijst de leden van het Opdrachtgeversoverleg aan.

In de periode 2018-2022 was deelname van het hoofd CVO en de voorzitter van de AC aan het Opdrachtgeversoverleg nog altijd wel aan de orde, zo blijkt uit de ontvangen werkafspraken, verslagen en uit gevoerde gesprekken, zij het formeel gezien in de rol van adviseur. Het CVO verzorgt het ambtelijk secretariaat van de AC. Het is niet duidelijk op basis waarvan voor de hierboven beschreven rollen en taken is gekozen.

Artikel 4 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VO 2018-2022 maakt de huidige invulling mogelijk, al behandelt dit artikel ogenschijnlijk alleen de inhoudelijke rol van de LNV-beleidsdirecties: *Voor zover anderen dan genoemd in artikel 5, eerste lid zitting hebben in het Opdrachtgeversoverleg, treden zij op als adviseurs. Zij vervullen geen rol bij de vaststelling van het activiteitenplan en/of de jaarrapportage*. Uit de jaarverslagen over de jaren 2017 t/m 2021 blijkt dat de CVO-programmaleiding inderdaad zitting heeft in zowel de Adviescommissie als in het Opdrachtgeversoverleg. Dit geldt overigens ook voor vertegenwoordiging van LNV. Daarbij moet opgemerkt worden dat niet is vastgelegd wie de rol van voorzitter van de AC vervult; de werkafspraken (2018) geven alleen aan dat één van de leden van de AC als voorzitter optreedt.

Gezien de rol- en taakverdeling van partijen bij de uitvoering van de WOT-VO is het de vraag of de huidige invulling van de organisatie, rol- en taakverdeling die past bij de transparante, onafhankelijke besluitvorming die met de aanbeveling in 2016 werd beoogd. De in de voorgaande paragraaf beschreven aanbevelingen ten aanzien van governance en sturing zijn in dit kader relevant.

2. Formuleer een visie die richting geeft bij het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten

Een aanbeveling uit de evaluatie van 2016 was om de visie op de WOT-VO goed neer te zetten, als basis voor prioritering en mogelijk te maken toekomstige keuzes in het WOT-VO-programma. In de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VO 2018-2022 (artikel 5 lid 3) is opgenomen dat het Opdrachtgeversoverleg zorg zou moeten dragen voor een ‘strategische visie op de uitvoering van de WOT-taken’.

Uit de verkregen documenten en informatie blijkt dat er – in ieder geval in de periode tot maart 2019 – inderdaad is gewerkt aan een visiedocument, in samenwerking tussen LNV en CVO. Het betreft ‘rollend document’ dat voorlopig is vastgesteld[8]. In dit document wordt invulling gegeven aan de aanbevelingen uit 2016. Uit verslagen van de AC en het OO (2017, 2018) valt op te maken dat communicatie over de achtergronden en de resultaten van de WOT-VO een aandachtspunt is dat zou moeten landen in de op te stellen visie, die een scope van 5 jaar zou moeten krijgen.

Bij het verfijnen van de beleidstheorie ten behoeve van de uitgevoerde evaluatie (zie hoofdstuk 2) is ook gebruik gemaakt van deze visie.

Er is echter geen definitief document beschikbaar. In gesprekken met vertegenwoordigers CVO is aangegeven dat een ‘voorlopig vastgestelde’ versie als ‘rollend document’ wel beschikbaar zou moeten zijn (versie 3.0, bron: verslag OO november 2020). Vanuit betrokkenen is hierover echter geen nadere informatie bekend en aangeleverd. Het verder concretiseren van de visie tot een vaststaand document, bij voorkeur doorvertaald in een afwegingskader, is aan te bevelen.

Aanbeveling: Scherp de huidige visie aan, voorzie deze van een doel en een afwegingkader en stel de vigerende versie vast. Daarmee ontstaat een visie die richting geeft bij het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten.

3. Organiseer besluitvorming (en de voorbereiding daarop) strakker

Achtergrond van dit aandachtspunt was dat er aanleidingen waren om besluitvorming en de weg daar naartoe via formele procedures, transparanter en in aanwezigheid van alle betrokkenen in te vullen.

Artikelen 4 en 5 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VO 2018-2022 bevatten diverse bepalingen (deels op hoofdlijnen) die ‘strakke’ sturing op besluitvorming beogen. Meerjarenwerkafspraken vastgesteld.

In 2017/2018 is een beoordelingsformat ontwikkeld voor toetsing van de jaarlijkse werkplannen. Deze toetsing wordt uitgevoerd door de AC en aan het OO voorgelegd. Deze werkwijze past bij strakkere en meer transparante sturing, al

[8] Versie 2.0, 7 maart 2019

is niet duidelijk hoe het proces van AC naar OO precies verloopt. Uit de verslagen van de AC en het OO over de afgelopen jaren wordt verder opgemaakt dat:

- De samenstelling van AC en OO deels dezelfde is, al verschillen 'op papier' (uitvoeringsovereenkomst, werkafspraken) de rollen en van verschillende betrokkenen wel.
- CVO betrokken is bij zowel de AC en het OO.
- Besluitvorming in het OO en de AC niet altijd expliciet wordt vastgelegd. Een voorbeeld daarvan is het vaststellen van werkplannen en jaarrapportages. Ook de overwegingen bij de besluitvorming en het resultaat van belanghebbende acties (bijvoorbeeld in het kader van werkplan of jaarrapportages) worden niet altijd beschreven. Het is hierdoor lastig het proces van besluitvorming te volgen.
- Een advies van de AC zou middels een vastgesteld formulier overgedragen moeten worden aan de OO. In dit onderzoek zijn dergelijke formulieren slechts beperkt aangetroffen en ingezien.
  Een besluit van het OO zou moeten worden vastgelegd en gecommuniceerd aan WR middels decharge (jaarverslagen) of middels de subsidiebeschikking (werkplannen). Verder zou er voor de werkplannen een akkoordverklaring opgesteld moeten worden op basis van de uitkomsten van het OO. Dergelijke besluiten en verklaringen zijn niet ter beschikking gesteld of ingezien bij de uitgevoerde evaluatie. Uit verslagen van de AC en het OO wordt in zeer beperkte mate verwezen naar de te volgen formele procedures en besluitvorming.
- Er in verslagen van overleggen van het OO niet of nauwelijks wordt verwezen naar adviezen van de AC.
- De wijze van en het detailniveau van verslaglegging van AC en OO varieert.
- Er dubbeling is in behandeling van onderwerpen: het OO vormt deels een herhaling van zetten ten opzichte van de AC, of een vervolg in het OO op eerdere afstemming over inhoudelijke onderwerpen in de AC. Dit lijkt deels samen te hangen met bemensing: deelnemers aan het OO zijn (groten)deels dezelfde als de deelnemers aan de AC, al verschillen op papier de rollen van personen en partijen.
- Er geen duidelijk beeld kan worden gevormd van de wijze van besluitvorming en sturing door LNV als opdrachtgever.

De besluitvorming en voorbereiding daarop verdienen nog altijd aandacht, zoals ook eerder in dit rapport aangegeven.

4. Houd de samenstelling van de Adviescommissie en het Opdrachtgeversoverleg tegen het licht

Dit aandachtspunt was gericht op 1) het heroverwegen van de samenstelling van de Adviescommissie en het Opdrachtgeversoverleg, 2) het nagaan of betrokkenen de juiste kennis, vaardigheden en mandaat hebben en 3) expliciteren van de rollen van de verschillende LNV-directies bij de WOT-VO.

In de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 zijn alleen de rol, taken, samenstelling en werkwijze van het Opdrachtgeversoverleg vastgelegd. De rol, taken, samenstelling en werkwijze van de Adviescommissie zijn beschreven in de werkafspraken bij deze uitvoeringsovereenkomst. De rollen van de verschillende LNV-directies zijn niet expliciet beschreven in de Uitvoeringsovereenkomst.

In ontvangen documenten en verslagen is de bemensing van het OO en de AC niet altijd vastgelegd. Ook is een besluit tot instelling van een AC en de overwegingen voor inzet van een AC niet expliciet vastgelegd. Vanwege reorganisatie, personeelswisselingen en capaciteitsissues bij LNV is de samenstelling vanuit de beleidsdirecties van LNV beperkt en is het aantal deelnemers aan het OO sinds 2018 beperkt. Dit is als onwenselijk gezien, maar het is uit verslagen van het OO niet duidelijk op te maken of en hoe de samenstelling van het OO nu is aangepast.

Zoals eerder aangegeven, is er niet op papier, maar wel in de praktijk sprake van dubbeling in bemensing vanuit LNV. Dit is een ongewenste situatie, omdat onafhankelijke, objectieve, getrapte besluitvorming hierdoor in het geding is. De programmaleiding van CVO is bij ieder AC- en OO-overleg aanwezig. In een verslag van de AC van 2017 is hierover opgemerkt: *Wageningen Research (CVO, programmaleider WOT-VO), ANK en de LNV-beleidsdirecties vormen het 'driehoekje'. Van tevoren vindt overleg plaats over eventuele pijnpunten. De Adviescommissie is 'het driehoekje' voor de WOT-VO, waarbij het akkoord niet door de programmaleider zelf wordt gegeven.*

Verduidelijken, vastleggen en borgen van de rolverdeling van overleggremia is nog steeds een aandachtspunt, ook bezien in relatie tot de rol van LNV-SKI als opdrachtgever en besluitvormende organisatie. Dit is in lijn met de eerder in dit rapport beschreven constateringen en aanbevelingen ten aanzien van de governance en sturing.

5. Expliciteer de rolverdeling tussen ANK (inmiddels SKI) en beleid en zet dit strakker neer in de praktijk

Dit heeft betrekking op het aanscherpen en duidelijker sturen in de rolverdeling tussen ANK (betrokken vanuit proces en kaders) en de beleidsdirecties van LNV.

In de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 en de bijbehorende werkafspraken (2018) zijn ten aanzien van deze rolverdeling in artikel 5 duidelijke bepalingen opgenomen, zeker ook ten aanzien van het onderscheid in rollen en taken van ANK en beleidsdirecties. In de uitvoeringspraktijk is de rolverdeling tussen ANK (thans SKI) en de betrokken beleidsdirecties niet altijd duidelijk, blijkt uit verschillende verslagen van zowel AC als OO. Ook dit is in lijn met de eerder in dit rapport beschreven constateringen en aanbevelingen ten aanzien van de governance en sturing.

6. Maak (opnieuw) duidelijk wat wel en niet onder de WOT-VO valt

Onduidelijkheden over omgang met bepaalde onderwerpen waren aanleiding voor deze aanbeveling, gericht op het expliciteren van de taakbeschrijving WOT-VO (wat valt er wel en niet onder) en het aangeven van omgang met onderwerpen waarbij er mogelijk onduidelijkheid is. Dit zou onderdeel kunnen zijn van de eerder beschreven visie op de WOT-VO.

In de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 is op hoofdlijnen aangegeven hoe omgegaan wordt met de bestaande, nieuwe of wijzigende taken:

- Artikel 2 lid 5: … *Over de uitvoering van specifieke taken kunnen SLA's afgesloten worden*.
- Artikel 2 lid 6: … *De Meerjarenwerkafspraken geven kaders waarbinnen het werkplan moet vallen.*
- Artikel 2 lid 8: *Als er door LNV vanwege nationale of Europese besluitvorming, nieuwe taken worden belegd bij WR, wordt in het Opdrachtgeversoverleg gekeken hoe en op welke termijn en met welke financiering de taken redelijkerwijs kunnen worden toegevoegd aan het werkplan*.
- Artikel 4 lid 4: *Nieuwe taken worden pas in het Werkplan opgenomen indien de minister van LNV, op basis van het inhoudelijke advies van het Opdrachtgeversoverleg, daarvoor de financiering heeft gedekt, dan wel tot herprioritering van taken heeft besloten*.

In verslagen van de AC en OO is te lezen dat afwijkingen, budgetten en (mogelijke) overschrijdingen kritisch worden beoordeeld vanuit 'wat moet' en wat wel/niet gewenst is. Expliciete adviezen voor besluitvorming hierover worden in verslagen echter niet altijd verwoord. Uit gesprekken met betrokkenen volgt dat een aantal betrokkenen nog altijd vragen heeft bij nut, noodzaak en/of verplichting van WOT-VO-onderdelen. Er is een voorlopig vastgestelde visie ontwikkeld op de WOT-VO. Afbakening van de scope van de WOT-VO is hierin niet concreet beschreven. Wel wordt ingegaan op alternatieven, afwegingscriteria en toekomstige ontwikkelingen die de scope kunnen beïnvloeden. Zoals eerder aangegeven kan een feitelijk overzicht van wet- en regelgeving en verplichtingen, al dan niet verwerkt in een afwegingskader en/of visie op de WOT-VO, bijdragen aan het gewenste objectieve inzicht. De wettelijke basis zoals die is omschreven in hoofdstuk 8 van de meerjarige werkzaamheden zou hier een goede basis voor zijn.

7. Zorg voor inzicht in en afspraken over de financiering van de WOT-VO

Naar aanleiding van het ontoereikend zijn van initieel toegekende budgetten was dit aandachtspunt gericht op het borgen van voldoende budget voor uitvoering van de WOT-VO in de volgende uitvoeringsperiode.

In de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 zijn procesmatige afspraken vastgelegd over omgang met financiering en budgetten. Daarbij is vastgehouden aan de Meerjarenwerkafspraken als kader voor uitvoering van de WOT-VO. Deze meerjarenwerkafspraken vastgesteld bij de bestaande Uitvoeringsovereenkomst.

Ook in de periode 2017-2021 is regelmatig sprake geweest van aanvullend benodigde budgetten. In verslagen van de AC en OO is te lezen dat afwijkingen, budgetten en (mogelijke) overschrijdingen kritisch worden beoordeeld. Dit blijkt ook uit gesprekken met betrokkenen. Desondanks is er nog geen structurele oplossing voor omgang met budgetten en financiering naar aanleiding van ontoereikende programmabudgetten. In de TO2 regeling is wel ruimte opgenomen om kleine wijzigingen (tot 15%) zonder afstemming op te lossen door te schuiven met budget. Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dit deels het gevolg te zijn van beperkt inzicht van betrokkenen in de inhoudelijke opzet van WOT-VO-onderdelen en de wijze waarop deze zich verhouden tot WOT-VO-doelstellingen. LNV leunt hier als verantwoordelijke en opdrachtgevende partij sterk op de kennis en informatievoorziening van de uitvoerende partij CVO, zo blijkt uit de interviews en verslagen van AC en OO. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de mate van inzicht in kosten en financiering in relatie tot de doelmatigheid van het WOT-VO-programma.

8. Overweeg of aanpassingen nodig zijn op het gebied van informatie over de budgetten van de WOT-VO

Dit aandachtspunt had betrekking op financiële onderdelen in de jaarlijkse begrotingen en jaarplannen voor de WOT-VO: volledige invulling van de budgetramingen, te hanteren tarieven en omgang met 'sparen' en overhevelen van budgetten over de jaren heen. Hoewel er jaarlijks sprake is van ontoereikend budget voor uitvoering van de WOT-VO

in jaarplannen, is er in de afgelopen jaren ook jaarlijks sprake van onderuitputting van budgetten, zo blijkt uit jaarrapportages en gesprekken met betrokkenen.

De opzet en inhoud van budgetramingen in de periode 2018-2022 waren duidelijk en zeer gedetailleerd. Omgang met tarieven van CVO- en WMR-medewerkers valt niet binnen de reikwijdte van de WOT-VO, maar betreft overkoepelde afspraken tussen LNV en WR.

Het meenemen van budget uit het lopende jaar als dekking voor onderzoek in latere jaren, om ongewenste schommelingen WOT-budgetten te voorkomen, is formeel gezien niet toegestaan. Deze budgetten werden de afgelopen jaren in jaarrapportages geboekt als NAPRO. NAPRO is bedoeld voor werkzaamheden die niet zijn uitgevoerd in het lopende jaar en voor 31 maart van het volgende jaar moeten zijn afgerond. In de periode 2017-2021 is het gebruik maken van ‘sparen’ beperkt tot de uitvoering van makreel-surveys, zo blijkt uit de jaarlijkse werkplannen. Vanaf 2023 zal gespaard blijven worden voor de Atlantische makreelsurvey 2025, zo blijkt uit het werkplan voor 2022. LNV-SKI is met de Minister van Financiën in overleg om de WOT-VO in te richten als programma met een meerjarig budget. Een meerjarig budget biedt de flexibiliteit om ‘overhevelen’ en ‘sparen’ in de toekomst transparant inzichtelijk te maken.

9. Bepaal het belang van het beoordelen van efficiency en geef daar gepast invulling aan

Ondanks positieve waardering door betrokkenen voor de kostenefficiënte uitvoering van de WOT-VO, bleek uit de vorige evaluatie (2016) dat het door het kennisniveau van EZ lastig was de efficiency goed te beoordelen, mede door het ontbreken van marktwerking en/of benchmarks. Opties voor vergroten van de marktwerking zijn aangedragen. Als mogelijke benchmark is in de evaluatie van 2016 ook vergelijking met andere landen genoemd.

Dit efficiency-vraagstuk speelde ook in Europees verband. In 2016 is daarom vanuit ICES een werkgroep worden gevormd die kosten-batenanalyses zou maken van het proces van dataverzameling tot advisering aan de klant (EU). CVO/WMR neemt deel aan jaarlijkse benchmark assessments, zo blijkt uit de jaarlijkse werkplannen. Resultaten hiervan zijn echter niet beschikbaar gesteld voor dit onderzoek en dus niet inzichtelijk. CVO geeft aan jaarlijkse benchmarks te doen om de analysemethodes voor vissoorten te (her)ijken op basis van de beschikbare data van die vissoort. De resultaten van deze benchmarks zijn niet relevant voor beoordeling van de doeltreffendheid of efficiency in de uitgevoerde evaluatie.

Hoewel er vanuit LNV vragen zijn en worden gesteld over de benodigde budgetten en het ontoereikend zijn van eerder vastgestelde budgetten, is beoordeling van budgetten, aanpassingen en wijzigingen voor anderen dan CVO moeilijk. Het ontbreekt partijen daarvoor aan voldoende (historische) inhoudelijke kennis en praktijkinzicht in de precieze werkzaamheden, projectorganisaties et cetera. Het objectief danwel onafhankelijk beoordelen van jaarplannen en bijbehorende budgetten op efficiëntie blijft daardoor lastig. Dit is in gesprekken ook erkend door betrokkenen van LNV.

Beeld van enkele betrokkenen van LNV is wel dat kosten voor bijvoorbeeld de huur van schepen van de Rijksrederij relatief hoog zijn. Deze kosten en financiering lopen echter buiten de WOT-VO-uitvoering door CVO.

Vanwege de grotendeels routinematige werkzaamheden en projecten worden (jaarlijks terugkerende) budgetten door veel betrokkenen als ‘vanzelfsprekend’ gezien, voor een groot deel bepaald door de meerjarige, doorlopende verplichtingen vanuit EU-regelgeving. Er bestaat niet echt prikkel voor efficiëntie in de uitvoering van de WOT-VO. Gezien de behoorlijk verschillende uitvoeringsorganisaties in verschillende landen is ook objectieve vergelijking met andere landen lastig. Dit wordt versterkt door het gegeven dat alleen financiële gegevens van CVO inzichtelijk zijn en kosten van andere betrokken partijen bij de WOT-VO niet inzichtelijk zijn (Rijksrederij, apparaatskosten LNV, NVWA etc.). De resultaten van eventuele internationale benchmarks die jaarlijks in ICES-verband worden uitgevoerd, geven mogelijk meer inzicht in de efficiency van de WOT-VO. Deze resultaten zijn echter niet beschikbaar gesteld voor deze evaluatie (zie ook hierboven). CVO geeft aan dat dergelijke benchmarks ook niet bestaan.

Desondanks wordt door het overgrote deel van betrokkenen aangegeven dat de uitvoering van de WOT-VO gevoelsmatig efficiënt en effectief plaatsvindt, vooral dankzij CVO als stabiele, proactieve en flexibele factor.

10. Weeg efficiencymogelijkheden af

Vanuit de uitvoering van de WOT-VO in de periode 2011-2015 werden mogelijkheden gezien voor meer efficiency, al werden daar ook kanttekeningen en risico’s bij geplaatst. Verkenning van mogelijke en wenselijke efficiencymogelijkheden werd desondanks aanbevolen.

Zoals eerder aangegeven blijkt uit verslagen van AC en OO dat in sommige gevallen kritisch is gesproken over kostenverhogende aanpassingen in de uitvoering van de WOT-VO, op basis van jaarplannen en jaarrapportages van CVO. Er zijn geen aanwijzingen dat er incidenteel of structureel is onderzocht of en in welke mate efficiency in WOT-VO-onderdelen en -projecten kan worden vergroot, buiten mogelijk internationale benchmarks (zie hierboven).

Afweging van efficiencymogelijkheden heeft geen structurele plaats in de sturing en uitvoering van het WOT-VO-programma. Deze aanbeveling verdient dan ook nog steeds aandacht, al vraagt dit wel om meer inzicht en betrokkenheid bij de praktische uitvoering van WOT-VO-onderdelen en -projecten door CVO, maar ook de in de indirecte kosten, buiten het door CVO uitgevoerde programma (zie hoofdstuk 4). Een externe audit op onderdelen (niet zijnde een audit op kwaliteit, processen en procedures) is hiervoor wellicht een mogelijkheid.

Aanbeveling: Weeg efficiencymogelijkheden binnen de uitvoering van de WOT-VO af. Betrek daarbij alle activiteiten en kosten die gemaakt worden voor de WOT-VO.

11. Blijf aandacht houden voor onafhankelijke uitvoering

Continue, blijvende aandacht voor onafhankelijke uitvoering is in de evaluatie van 2016 als aandachtspunt genoemd, vooral omdat CVO de enige partij is die de taken uitvoert en verschillende belangen een rol spelen. In de evaluatie van 2016 is aanbevolen na te gaan of aanvullende maatregelen nodig zijn voor borging van onafhankelijke uitvoering. Daarnaast is aanbevolen om toetsing van onafhankelijke uitvoering door het CVO nader in te vullen.

In de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 is hierover niets opgenomen. In het meerjarenwerkplan in de bijlage van de Uitvoeringsovereenkomst staat dat projectdoorsnijdende kwaliteitsborging onderdeel is van de werkzaamheden van CVO. In de jaarlijkse werkplannen is vermeld dat de onafhankelijkheid van het onderzoek wordt gewaarborgd door de voorzieningen en procedures die zijn beschreven in de kwaliteitssystemen van CVO en WMR, en dat deze in overeenstemming zijn met het WDT-statuut. Voor standaard werkzaamheden (zoals monitoring) zijn op uitgebreide wijze de werkprocedures beschreven in handboeken en protocollen. Deze procedures bevatten voor alle activiteiten gedetailleerde richtlijnen over de wijze waarop onderzoek door WMR wordt uitgevoerd. De beschrijvingen van de werkprocedures worden volgens vooraf vastgestelde frequentie herzien en waar nodig aangepast. Dit alles is in het kader van de uitgevoerde evaluatie niet ingezien en niet inhoudelijk beoordeeld. Er vinden periodieke systeemaudits plaats. Uit de jaarverslagen blijkt dat audits (op processen) succesvol zijn doorlopen, met geen of een beperkt aantal verbeterpunten per audit. Als onderdeel van het kwaliteitsmanagementsysteem worden er jaarlijks per WOT-VO-project risicobeoordelingen ten aanzien van de uitvoering van het project uitgevoerd. Hieruit kwamen geen bijzonderheden (bron: jaarverslag WOT-VO 2021).

In de jaarlijkse werkplannen zijn diverse activiteiten beschreven (meest als onderdeel van de uitvoering van WOT-VO-projecten) die zijn gericht op kwaliteitsborging van de uitvoering van onderzoeken en dataverwerking. Gedurende 2019 en 2020 is de documentatie (in handboek CVO_h_003), datacontrole en -opslag (in FRISBE) getoetst aan de WUR/WOT-kwaliteitseisen voor modellen en bestanden. Op 28 juli 2020 is op basis daarvan de Status A toegekend aan het WOT-VO-programma.

Daarnaast wordt in de jaarlijkse werkplannen vermeld dat er éénmaal per jaar een formeel managementgesprek plaatsvindt tussen het hoofd van het CVO met de Stichting Wageningen Research, waarin ook het kwaliteitssysteem op de agenda staat. Deze uitkomsten worden niet vanuit dit bedrijfsinterne gesprek gedeeld, maar conform de vereisten in de WOT-overeenkomst overlegt WR de resultaten van audits op het kwaliteitssysteem aan LNV. Bij non-conformities wordt, afhankelijk van de impact, LNV direct geïnformeerd, inclusief eventuele maatregelen. Daarnaast wordt er terugkoppeling gegeven op de auditresultaten in het OO. Bevindingen en eventuele maatregelen naar aanleiding hiervan zijn niet nagegaan in de uitgevoerde evaluatie.

Het CVO is met WMR een meerjarige overeenkomst aangegaan welke de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van het onderzoek, die conform het WDT-statuut is vereist, garandeert. Deze overeenkomst en opvolging van eventuele acties/maatregelen daaruit is in het kader van de uitgevoerde evaluatie niet ingezien en beoordeeld.

Een aandachtspunt bij de onafhankelijke uitvoering is en blijft de kwaliteit die CVO wordt geacht te leveren, maar waarvoor CVO (met WMR) tegelijkertijd de enige partij in Nederland is die inhoudelijk en organisatorisch geëquipeerd is om controle en borging van kwaliteit uit te voeren. De STECF heeft in 2019-2020 aangegeven dat Nederland onvoldoende progressie in kwaliteitsborging maakte, zo blijkt uit verslag van de AC (2020). Er wordt onder andere

gedoeld op de toetsbaarheid van de kwaliteit van het personeel, de aanwezigheid en update frequentie van handboeken en protocollen. Verbeteracties zijn in 2020 en 2021 door CVO ingezet en uitgevoerd.

In de uitgevoerde evaluatie is zo goed als mogelijk een vergelijking gemaakt met andere landen – zie paragraaf 4.4.

Aandachtspunt bij de onafhankelijke uitvoering is wel de rol van CVO in de governance en bij de sturing van het WOT-VO-programma. Zoals eerder aangegeven verdient dit aandacht, ook om onafhankelijkheid in de uitvoering te borgen.

12. Heb aandacht voor de kwetsbaarheid van de kennis bij IMARES (thans WMR)

Dit laatste aandachtspunt was gericht op het nagaan van noodzaak en mogelijkheden voor extra maatregelen voor het beperken van het risico van kennis bij IMARES, aangezien CVO voor de uitvoering van de WOT-VO sterk afhankelijk is van de kennis van IMARES (thans WMR).

Uit geraadpleegde documenten en gevoerde gesprekken met betrokkenen blijkt dat de bemensing qua projectleiders van WMR voor de uitvoering van de WOT-VO consistent en stabiel is over de jaren, net als de CVO-organisatie. De continuïteit qua bemensing van uitvoerende projectmedewerkers bij WMR is dat niet. Er is regelmatig gebrek aan continuïteit in het uitvoerende personeel voor de WOT-VO-projecten, zo geven meerdere gesprekspartners aan. Het inwerken van nieuw personeel op een project kost bovendien veel tijd. Volgens enkele betrokkenen hangt deze situatie deels samen met de arbeidsmarkt, met hoge werkdruk bij WMR, met de waardering van de WOT-VO-uitvoering door het management van WMR en met het personeelsbeleid van WMR (met onder meer tijdelijke contracten). In verslagen van de AC en het OO en/of in jaarrapportages is hierover niets terug te vinden.

Aanbeveling: Formuleer vanuit de visie op WOT-VO en op basis van huidige inzichten een kennis- en capaciteitsbehoefte voor de looptijd van de nieuw af te sluiten WOT-VO-uitvoeringsovereenkomst en vertaal en borg dit in concrete afspraken in de onderlinge overeenkomsten tussen CVO en WMR.

4 Doelmatigheid

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bevindingen uit het uitgevoerde onderzoek voor beantwoording van de onderzoeksvragen die zijn meegegeven voor het bepalen van de mate van doelmatigheid van de WOT-VO in de periode 2016-2021:

6. Worden de doelen kostenefficiënt gehaald binnen de gestelde eisen aan EU-conformiteit?
7. Is inzichtelijk hoe de middelen binnen het programma worden ingezet?
8. Hoe verhoudt de inzet van Nederland zich ten opzichte van andere vergelijkbare landen?

Deze onderzoeksvragen zelf worden beantwoord in hoofdstuk 6.

4.2 Kostenefficiëntie van conformiteit

Er is geen (recent) openbaar totaalbeeld van de kosten voor de uitvoering van de WOT-VO
Het doelmatigheidsvraagstuk blijkt niet volledig te beantwoorden. Dit komt omdat er geen recent openbaar zicht is op de totale kosten die het Rijk maakt voor de uitvoering van de WOT-VO. Deze kosten bestaan uit drie categorieën:

- *Directe kosten*: Dit zijn de uitvoeringskosten - de subsidie voor CVO;
- *Indirecte kosten*: De uitgaven binnen de overheid die worden gemaakt om de uitvoering van de WOT-VO mogelijk te maken. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor het inhuren van schepen die speciaal zijn ingericht voor visserijonderzoek (deze taak wordt uitgevoerd door de Rijksrederij in opdracht van het Rijk);
- *Beleidskosten*: Dit zijn de personeelslasten voor de beleidsmedewerkers die zich bezighouden met het beleid en de controle op de WOT-VO. Dit zijn bijvoorbeeld de medewerkers die lid zijn van de AC of OO; en de medewerkers van RVO, die ontheffingen verstrekken aan WMR en de deelnemende schepen ten behoeve van de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek. In deze categorie vallen ook de medewerkers van de NVWA, die de logboeken van vissers leveren aan RVO. Zonder de inzet van deze personen kan de WOT-VO niet worden uitgevoerd.

Er is goed zicht op de directe kosten. Deze worden jaarlijks begroot in de werkplannen en er wordt ook gerapporteerd over de realisaties. Als het gaat om de indirecte en beleidskosten is er geen recent of volledig overzicht van de kosten.

- *Indirecte kosten:* Het ministerie van LNV geeft aan dat zij op dit moment bezig is met het maken van een kostenoverzicht voor de gemaakte scheepskosten voor de DCF voor de jaren 2018 tot en met 2021. De totale kosten voor de DCF waren in 2017 ruim € 3,8 miljoen. Dit cijfer is berekend aan de hand van de inzet van schepen van de Rijksrederij zoals gerapporteerd in het annual report DCF 2017.
- *Beleidskosten:* met betrekking tot de kosten van vangstregistratie geeft het ministerie van LNV aan dat het om bedragen van circa € 1,5 miljoen op jaarbasis gaat. Dit zijn de kosten die RVO maakt om vissers te kunnen laten voldoen aan de verplichting om vangstgegevens door te geven.[9] In dit jaarbedrag zitten geen handhavingskosten.

Een integraal beeld van de kosten (directe, indirecte en beleidskosten) ontbreekt bij de onderzoekers – het is daardoor niet vast te stellen of en in hoeverre de doelen kostenefficiënt zijn gehaald. Het advies is om deze gegevens jaarlijks te verzamelen, te bundelen en beschikbaar te stellen voor de volgende evaluatie. Daarnaast kan het worden gebruikt om tussentijds beleid mee te sturen.

Aanbeveling: Verbeter het inzicht in de directe, indirecte en beleidskosten voor uitvoering van de WOT-VO aan de kant van het Rijk. Dit vergroot het inzicht in de totale kosten van de WOT-VO en maakt een betere beoordeling van doelmatigheid mogelijk.

[9] Deze vangstregistratie is per 1 september 2021 overgegaan van de NVWA naar RVO.

Gesprekspartners geven voorbeelden waaruit doelmatige inzet van middelen blijkt
Gesprekspartners geven aan dat zij het gevoel hebben dat de WOT-VO doelmatig wordt uitgevoerd. Er wordt veel bereikt met relatief beperkte middelen. Ook zien deze gesprekspartners geen directe kansen voor (kosten)effectievere uitvoering van de WOT-VO. Ook de internationale gesprekspartners geven aan het beeld te hebben dat Nederland de middelen op en een efficiënte wijze weet in te zetten. Kanttekening is dat deze gesprekspartners alleen zicht hebben op het internationale deel van de uitvoering van de WOT-VO.

Gesprekspartners geven aan dat er controlemechanismen zijn waardoor eventuele overschrijdingen van het WOT-VO-budget voor CVO tijdig gesignaleerd worden, zodat tussentijdse bijsturing mogelijk is. Ook stellen zij dat de begrotingen die CVO jaarlijks opstelt een goede inschatting zijn van de werkelijkheid – er zijn zelden overschrijdingen op projectniveau en geen overschrijdingen op programmaniveau. Dit wordt bevestigd door de jaarrapportages en verslagen.

Opvallend is dat meerdere gesprekspartners het belang van de positie van CVO in de gehele WOT-VO-keten van voorbereiding, besluitvorming en uitvoering benadrukken. Een voorbeeld hiervan is dat zij in interviews verwijzen naar CVO om meer inzicht te krijgen in kosten(opbouw) en financieringsbronnen van de WOT-VO. Dit sluit aan bij het eerdere beeld dat de rollen van en uitvoering door CVO en WMR belangrijk zijn voor de WOT-VO.

Gesprekspartners herkennen zich in het beeld dat er geen goed zicht is op de totale kosten
Gesprekspartners geven aan dat de kosten voor de inhuur van de onderzoeksschepen (Rijksrederij) niet zijn opgenomen in de begrotingen van CVO. Beeld bestaat dat deze kosten relatief omvangrijk zijn, zowel ten opzichte van het totaalbudget voor de uitvoering van de WOT-VO als ten opzichte van andere lidstaten.

Gesprekspartners geven aan dat er geen zicht is op het aantal uren dat beleidsmedewerkers (LNV, RVO, NVWA) spenderen aan het uitvoeren van de WOT-VO. Sommige gesprekspartners geven aan dat de totaalkosten wel eens erg hoog zouden kunnen liggen, terwijl andere gesprekspartners aangeven dat de kosten beperkt zullen zijn. Daarnaast is de vraag in hoeverre deze uren zijn toe te schrijven aan de uitvoering van de WOT-VO.

4.3 Inzet van middelen binnen de WOT-VO

De jaarlijkse werkplannen en jaarverslagen geven een goed beeld van de kostenopbouw en wijzigingen daarin ten opzichte van voorgaande jaren. De financiële weergave en toelichting in werkplannen en jaarrapportages wordt door betrokken gewaardeerd vanwege onder meer de mate van detail. Hieronder volgen een enkele inzichten van een nadere bestudering van deze werkplannen.

1. De jaarlijkse kosten van CVO zijn tussen 2017 en 2022 met 18 procent gestegen
De directe kosten van de WOT-VO bestaan uit de jaarlijkse kosten die de uitvoerende organisatie CVO maakt. Uit de vastgestelde werkplannen die zijn opgesteld door CVO blijkt dat de jaarlijkse begroting in de periode 2017-2022 met circa 18 procent is gestegen; dat betreft zo'n € 1,2 miljoen per jaar (Tabel 1). Ter vergelijking: de gecumuleerde inflatie (CPI) bedroeg in dezelfde periode 11,5 procent. Dat betekent dat het CVO-budget voor de uitvoering van de WOT-VO ook in reële termen is gestegen.

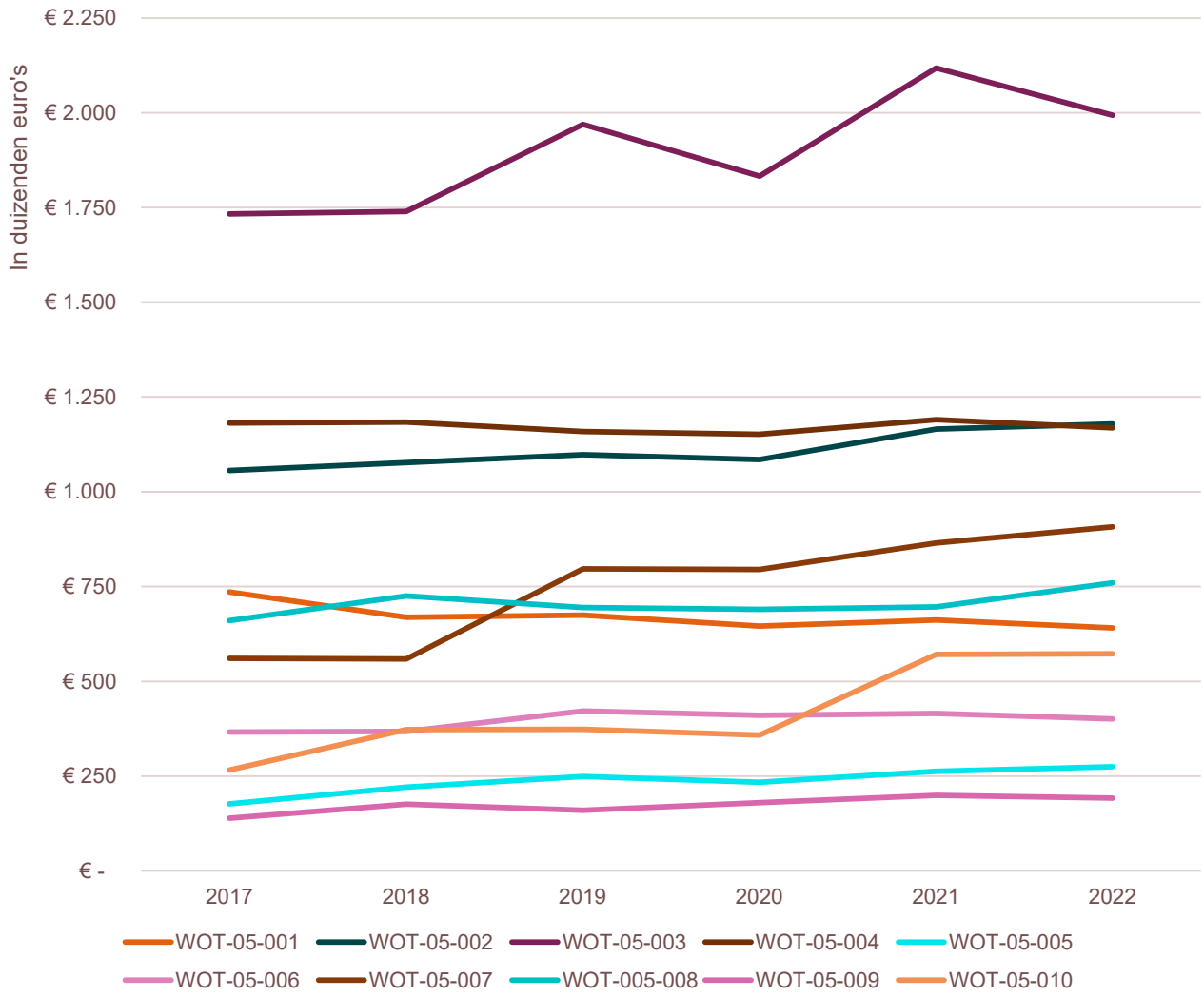
Tabel 1 Overzicht van de jaarlijkse begrotingen van de jaren 2017 t/m 2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totale kosten	€ 6.873.567	€ 7.088.078	€ 7.596.486	€ 7.381.683	€ 8.144.627	€ 8.090.575
Geïndexeerd (2017 = 100)	100	103	111	107	118	118

In de werkplannen wordt uitvoerig gerapporteerd over het benodigd budget op jaarniveau. Vanuit het perspectief van de budgettaire beheersbaarheid helpt het om deze kosten over tijd weer te geven. Dit helpt het Rijk om beter zicht te houden op de kostenontwikkeling en de oorzaken van de kostenstijging.

Aanbeveling: Betrek het meerjarige kostenverloop in de sturing van het WOT-VO-programma om inzicht te vergroten.

2. Het grootste deel van deze kostenstijging is toe te schrijven aan drie WOT-VO-projecten
Om te achterhalen wat de oorzaak van de hierboven beschreven kostenstijging was is een analyse op projectniveau uitgevoerd. Uit deze analyse blijkt dat circa 75 procent van de kostenstijging tussen 2017 en 2022 is toe te schrijven aan drie projecten (zie Figuur 4). Vervolgens is aan CVO gevraagd naar verklaringen voor deze kostenstijgingen. Deze kwalitatieve verdiepingsslag laat zien dat de kostenstijging gepaard gaat met een breder takenpakket, hogere kwaliteitseisen, hogere personeelskosten en boekhoudkundige verschuivingen van kostenplaatsen. Deze aspecten hebben geen directe relatie met een meer of minder doelmatige invulling van het WOT-VO-programma.

Figuur 4. Overzichtsgrafiek van het budget van de WOT-VO projecten, van de periode 2017 t/m 2022.

- **WOT-05-007: Aalonderzoek (+ € 347.540)**
  Een vergelijking tussen de begrotingen uit 2022 en 2017 laat zien dat de materiële en overige kosten met ruim € 214.000 zijn gestegen. Aanvullend daarop vallen ook de personele kosten in 2022 ruim € 130.000 hoger uit. Volgens CVO is het grootste deel van de kostenstijging te verklaren door een verbreding van het takenpakket. Zo worden er in 2022 glasaaldetectoren ingezet die ook gemerkt worden. Het merken van deze glasaaldetectoren is een tijdsintensieve maar tijdelijke aangelegenheid; deze taak vindt in 2022 voor het laatst plaats. Aanvullend daarop wordt aangegeven dat de vergoedingen voor vissers in de fuiken- en de kruisnetbemonstering zijn gestegen. Ten slotte is er ten opzichte van 2017 een inhaalslag gemaakt in de evaluatiemethodiek en dataopslag en is er een projectleider aangesteld (in 2017 was er een waarnemer).

- **WOT-05-010: Programmamanagement (+ € 307.581)**
  Een vergelijking tussen de begrotingen uit 2022 en 2017 laat zien dat bovenstaande kostenstijging vrijwel geheel (86 procent) is toe te schrijven aan hogere personeelskosten. Het restant (14 procent) is toe te schrijven aan hogere materiële kosten. CVO geeft per mail aan dat de hoofdmoot van de stijging is veroorzaakt door veranderingen in de vereisten met betrekking tot de kwaliteitsborging en een intensivering van onderzoekstaken. Daarbij belicht CVO verschillen tussen 2017 en 2022:

  1) In de basisverordening datacollectie wordt aangegeven dat Lidstaten hun kwaliteitsborging op orde dienen te hebben en de processen daaromheen moeten verbeteren. Volgens CVO heeft de EU in 2019 aangegeven dat Nederland weinig vooruitgang liet zien in dit dossier. In reactie hierop is er door CVO vanaf 2020 steviger ingezet op de (routinematige) kwaliteitsborging. Dit heeft geleid tot hogere kosten voor de jaren vanaf 2020.
  2) In de basisverordening datacollectie wordt aangegeven dat Lidstaten hun dataverzamelingsactiviteiten onderling moeten coördineren. CVO geeft aan dat deze eis vanuit de EU heeft geleid tot een verzwaring van het takenpakket. Dit heeft geleid tot hogere kosten vanaf 2018 (de verordening trad 17 mei 2017 in werking).
  3) Voorheen was de coördinatie en aansturing van de onderzoeksschepen ondergebracht in een apart contract tussen CVO en LNV. Gegeven het doel van deze taken is besloten om deze kosten voortaan op de jaarlijkse begroting van CVO op te nemen. Het betreft dus een verschuiving van de kostenplaats, die nu binnen de WOT-VO valt en eerder niet.
  4) Tot en met 2019 werden afschrijvingen op duurzame materialen op de respectievelijke projecten geboekt. Vanaf 2020 is ervoor gekozen om deze afschrijvingen onder het programmamanagement te laten vallen. Reden hiervoor is dat de materialen niet uitsluitend voor één project werden gebruikt, maar ook voor andere WOT-VO-werkzaamheden. Ook dit betreft dus een verschuiving van de kostenplaats, maar in dit geval binnen het programma WOT-VO (op totaal geen toename).

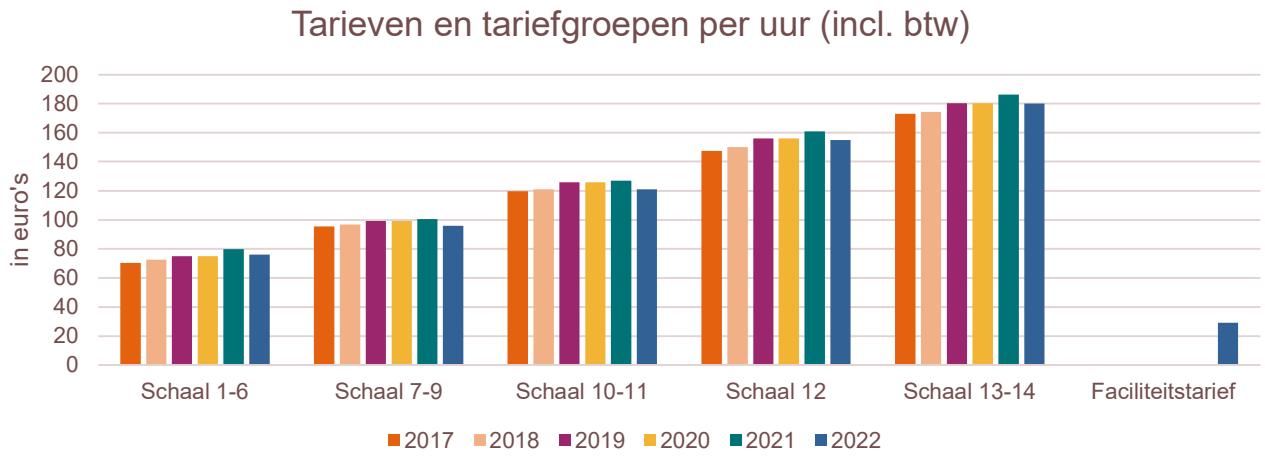
- **WOT-05-003: Bestandsopnamen op zee (+ € 260.426)**
  Een vergelijking tussen de werkplannen uit 2022 en 2017 laat zien dat bovenstaande kostenstijging geheel (voor meer dan 100 procent) is toe te schrijven aan hogere personeelskosten. Tegelijkertijd zijn de materiaalkosten fors gedaald. Ook hier geeft CVO aan dat het verschil hoofdzakelijke gedreven wordt door een omvangrijker takenpakket, een verschuiving van de kostenplaats en veranderingen in de vereisten met betrekking tot de kwaliteitsborging. Daarbij belicht CVO verschillen tussen 2017 en 2022. Opgemerkt wordt dat de toelichtingen door CVO niet altijd zijn te herleiden of zijn te staven aan de hand van rapportages, begrotingen en/of andere documenten.

  1) Sinds 2022 hanteert WUR een facilitair uurtarief voor het gebruik van het laboratorium (€29 p/u). Voorheen vielen deze kosten onder de post materiaalkosten. Er is voor gekozen om deze kosten onder de post personele kosten te laten vallen, omdat ze direct gerelateerd zijn aan de uren van de mensen op het laboratorium. Dit betreft dus een verschuiving van kostenplaats; er is geen inzicht in een eventuele netto kostenstijging als gevolg van deze boekhoudkundige aanpassing.
  2) Daarnaast geeft CVO aan dat het takenpakket is verbreed. Voorbeelden betreffen de nieuwe survey (DRS) voor haringlarven en het nemen van extra monsters tijdens de IBTS survey, waarvoor extra personeel mee aan boord moet. Dit betreft dus een verbreding van het takenpakket vanwege een grotere uitvraag, met hogere kosten tot gevolg.
  3) Vervolgens geeft CVO aan dat het takenpakket in 2017 niet altijd goed te vergelijken valt met het takenpakket in 2022. Een voorbeeld betreft de makreelei-survey. In 2022 vindt de Atlantische makreelei-survey plaats. Het Nederlandse deel van deze Atlantische survey duurt zes weken. In 2017 vond deze survey niet plaats. Daartegenover staat dat in 2017 de makreelei-survey in de Noordzee plaatsvond. Het Nederlandse deel van deze Noordzeesurvey duurt drie weken. In 2022 zal dit onderdeel niet plaatsvinden. Een vergelijking tussen de takenpakketten laat zien dat het dataverzamelingsproces in 2022 langer zal uitvallen, met hogere personeelskosten als gevolg.
  4) Ten slotte vereist de EU dat surveys internationaal gecoördineerd worden. Volgens het CVO zijn de werkzaamheden voor de internationale coördinatie uitgebreid – er zijn in de loop der jaren steeds meer coördinerende groepen ontstaan.

Het eenduidig, expliciet en op één plaats vastleggen van de afwijkingen ten opzichte van het voorgaande jaar in de uitvoering en de boekhoudkundige administratie van de WOT-VO, zoals aanpassingen in het takenpakket, verschuivingen van kosten(plaats) en veranderingen in de vereisten met betrekking tot de kwaliteitsborging kunnen bijdragen aan meer transparantie en herleidbaarheid van eventuele kostenstijgingen van de WOT-VO.

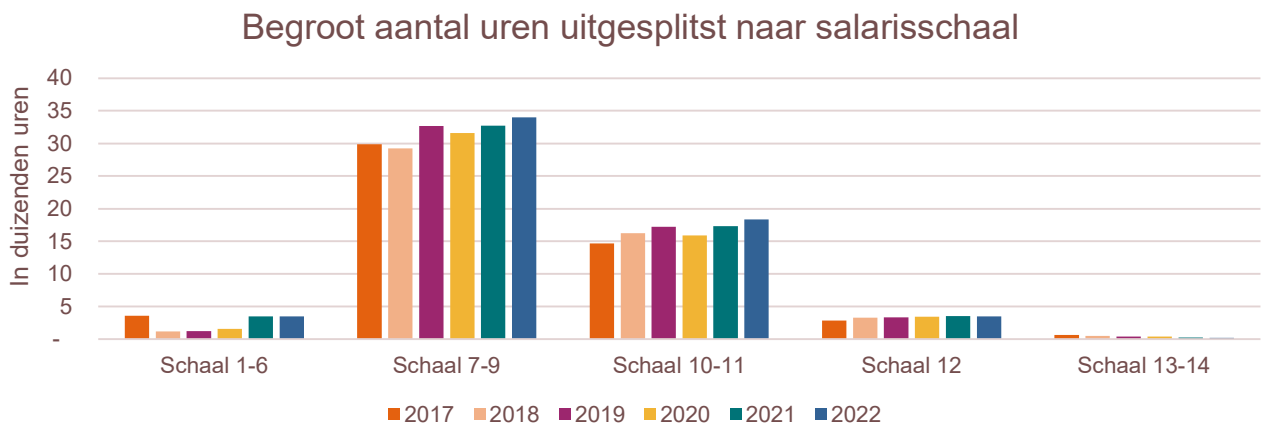
Aanbeveling: leg in jaarplannen/begrotingen en jaarrapportages expliciet vast welke afwijkingen er ten opzichte van het voorgaande jaar zijn opgetreden in de uitvoering en de boekhoudkundige administratie van de WOT-VO.

3. De tarieven die WUR hanteert voor haar activiteiten volgen de jaarlijkse inflatiecijfers
Ieder jaar stelt Stichting Wageningen Research de tarieven vast die worden gebruikt voor het opstellen van de begrotingen, deze worden goedgekeurd door het ministerie van LNV. De tarieven zijn gebaseerd op de gemiddelde kostprijzen per uur voor de inzet van personeel van WUR. Dit is van belang omdat het CVO personeel inhuurt van WMR voor de uitvoering van de WOT-VO. Figuur 5 laat zien dat de tarieven de afgelopen periode strikt zijn gestegen. Uitzondering hierop betrof het jaar 2022, waarin het kostprijstarief voor het gebruik van laboratoriums uit de gemiddelde kostprijs per uur is getrokken (dit is opgenomen in de post 'faciliteitstarief'). Een berekening laat zien dat het gemiddelde uurtarief in de periode 2017-2021 met circa 8 procentpunt is gestegen. De gecumuleerde inflatie (CPI) bedroeg in dezelfde periode 8,5 procent. Dit betekent dat de ontwikkeling van de uurtarieven op hoofdlijnen de gemiddelde jaarlijkse inflatie volgt.

Figuur 5 Tarieven en tariefgroepen personeel WUR, periode 2017 t/m 2022.

4. CVO heeft steeds meer personeel nodig voor de uitvoering van de WOT-VO
Jaarlijks begroot CVO het aantal personeelsuren dat nodig is voor de uitvoering van de WOT-VO. Een uitsplitsing over tijd laat zien dat CVO steeds meer personele capaciteit heeft (zie Figuur 6). Vervolgens is een tweede analyse uitgevoerd om te onderzoeken welke typen medewerkers vaker nodig zijn. Omdat de activiteiten van de medewerker aan de hand van de werkplannen moeilijk te achterhalen zijn, is ervoor gekozen om het aantal uren uitgesplitst naar salarisschaal in kaart te brengen. Figuur 6 laat zien dat er volgens CVO in 2022 meer personeel in schaal 7 tot en met 12 nodig is voor de uitvoering van het programma. Het benodigde aantal personeelsuren in schaal 1 tot en met 6 en 13 en 14 is licht gedaald. Per saldo geeft CVO in de begrotingen aan dat zij in 2022 zo'n 8.000 uur personeelsuren meer nodig hebben dan in 2017.

Figuur 6 Begroting van het aantal personeelsuren besteed aan de WOT-VO per salarisschaal, periode 2017 t/ 2022.

5. Toename in het aantal ingehuurde personeelsuren belangrijkste drijver voor hogere kosten
Voor de totstandkoming van de jaarlijkse begroting maakt CVO gebruik van de tarieven die het ministerie van LNV en Wageningen Research hanteren en het aantal uur dat CVO jaarlijks begroot voor de uitvoering van de WOT-VO. Een tentatieve berekening laat zien dat 70,4 procent van de stijging in personeelskosten is toe te schrijven aan de inhuur van meer personeelsuren en 6,4 procent aan hogere tarieven voor de inhuur van personeel. Het restant (circa 23,2 procent) is toe te schrijven aan hogere materiële en overige kosten (zie Bijlage B voor de uitwerking van de tentatieve berekening). Gesprekspartners geven aan dat er meer personeel nodig is omdat de vereisten vanuit de EU ten aanzien van kwaliteitsborging, verantwoording en datasystemen zijn toegenomen. Een onderbouwing hiervan is niet terug te vinden in beschikbare verslagen, jaarplannen en/of jaarrapportages.

Het duidelijk vastleggen van doelen, intenties of motivatie voor inhuur in jaarplannen en jaarrapportages kan bijdragen aan meer transparantie en herleidbaarheid van kosten van de WOT-VO. Ook maakt dit een betere beoordeling van de doelmatigheid mogelijk.

Aanbeveling: Leg in begrotingen en jaarrapportages expliciet vast welke inhuur er plaatsvindt en met welke doelen of intenties.

6. Gesprekspartners: "het vergroten van de flexibiliteit van het budget kan de doeltreffendheid verbeteren"
Enkele betrokkenen van WMR geven aan dat flexibiliteit in omgang met het jaarlijkse budget de resultaten van de WOT-VO wellicht verder kan verbeteren. Door de bestaande budgetgrenzen per project blijven projectmanagers verder weg van die grenzen om overschrijdingen te voorkomen, terwijl een kleine overschrijding mogelijk een grote meerwaarde zou kunnen opleveren. Dit pleit voor meer programmatisch werken en beheersen in plaats van individuele projectsturing. Een dergelijke aanpak kan wel conflicteren met een aanscherping van sturing en eventuele efficiencymogelijkheden in de uitvoering van de WOT-VO.

4.4 Vergelijking met andere lidstaten

Voor Denemarken en België is informatie verzameld over de wijze waarop de (internationale) visserijtaken zijn georganiseerd, hoe dit wordt uitgevoerd (organisatie) en welke kosten daarmee gemoeid zijn. De resultaten laten zien dat de invulling van het dataverzamelingsproces te sterk verschillen voor een internationale benchmark van de kostencomponent. Internationale gesprekspartners geven echter aan dat zij het beeld hebben dat Nederland zijn verplichte dataverzamelingsproces op een efficiënte wijze heeft ingericht. Deze efficiëntie wordt hoofdzakelijk met voorbeelden belicht.

Organisatie - België (Vlaanderen)
Het zeevisserijbeleid is in België een exclusieve Vlaamse bevoegdheid dat wordt opgevolgd door het Departement Landbouw en Visserij. Het departement voert het beleid uit, controleert en evalueert het. Daarvoor werkt het departement ook samen met het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV).

Het Departement Landbouw en Visserij, ILVO, VLAM en SALV vormen samen het beleidsdomein Landbouw en Visserij. De riviervisserij (binnenvisserij) is een bevoegdheid van het Agentschap Natuur en Bos. Wanneer we kijken naar de wettelijke grondslag maakt het Departement Landbouw en Visserij een splitsing tussen de Europese wet- en regelgeving en de Vlaamse component.

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De SALV telt 20 stemgerechtigde raadsleden die door de Vlaamse Regering benoemd worden voor een periode van vier jaar. Adviezen van de SALV over visserij worden voorbereid door een Technische Werkcommissie Visserij. Deze werkcommissie bestaat uit 17 raadsleden uit de visserijsector (reders, vakbonden, handel), onderwijs en ngo's.[10]

Het ILVO is een wetenschappelijke instelling waar multidisciplinair onderzoek in de land- en tuinbouw en visserij verricht wordt. De ILVO is een Intern Verzelfstandigde Agentschappen. Dergelijke agentschappen voeren het beleid uit onder het directe gezag en de directe bevoegdheid van de minister, maar beschikken over operationele autonomie.

Het 'marien luik' van de eenheid Dier, onderdeel van Landbouw en Maatschappij binnen het ILVO voert onderzoek uit naar vispopulaties, visserijtechniek, aquacultuur en impact van menselijk handelen op het mariene milieu. ILVO helpt twee strategische beleidsdoelen te realiseren: een bedachtzame groei voor de duurzame exploitatie van mariene rijkdommen en de bewaking en het herstel van gezonde evenwichten in de mariene ecologie. Het verzamelen, controleren, integreren en ontsluiten van visserijdata is een kerntaak van ILVO - een taak die bijdraagt aan de internationale afspraken[11] [12]. Het ILVO ontwikkelde de GEOFISH tool (www.geofish.be). De tool brengt alle informatie samen over Europese regelgeving, mariene ruimtelijke planning, staat van de visbestanden en economische resultaten van de visserijsector. Sinds eind 2020 zijn de gegevens over de visbestanden (vanaf 2018) via deze tool vrij te raadplegen.

Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling (VWI) ontvangt ILVO jaarlijks een dotatie van de Vlaamse overheid. Deze dotatiemiddelen bevatten rechtstreekse financiële middelen in de vorm van een basistoelage voor werking en personele middelen voor de ILVO-personeelsleden van de Vlaamse overheid (statutairen en contractuelen) waarvan de loonkost rechtstreeks door de basistoelage wordt gedragen. Naast de basistoelage heeft ILVO inkomsten die voortvloeien uit het projectonderzoek en uit de werking van het Eigen Vermogen. De inkomsten en uitgaven van het projectonderzoek worden beheerd door het Eigen Vermogen (ILVO EV).[13]

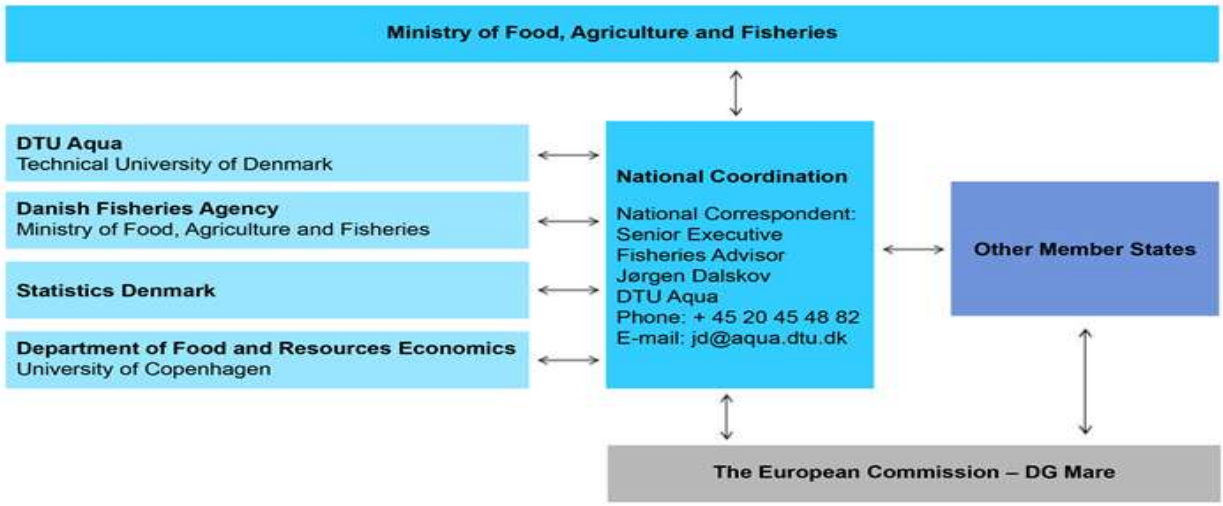
Interne audit
De Interne audit is een onafhankelijke, dienstverlenende functie. Deze dienst is in werking gesteld om, conform de Europese regelgeving, het geheel van interne controleprocedures binnen het Vlaams Betaalorgaan en de beheersdiensten te onderzoeken en te evalueren. Het departement ontwikkelt mede het beleid. Het staat in voor de voorbereiding en de evaluatie van het beleid, zelden ook voor de uitvoering ervan. Het departement werkt in directe relatie met de minister.

Organisatie - Denemarken
Het ministerie van 'Environment and Food' is verantwoordelijk voor de landelijke coördinatie van het visserijbeleid in Denemarken, met the Danish Fishieries Agency (DFA) als uitvoerend agentschap.

In Denemarken worden visserijgegevens verzameld door de DTU Aqua (Technical University of Denmark), Statistics Denmark, de DFA en de Department of Food and Resource Economics van de Universiteit van Kopenhagen. De DFA verzamelt data over de Deense visserij (aanlandingen, scheepsinformatie, logboeken), en bewaart deze gegevens in eigen databases. De DTU Aqua verzamelt (biologische) data door het samplen van commerciële en recreatieve visserij en het uitvoeren van surveys. Economische gegevens van vissersvloten en de aquacultuursector worden verzameld door Statistics Denmark. Het Institute of Food and Resource Economics is verantwoordelijk voor de gegevensverzameling in de visverwerkende industrie. Deze (particuliere) instituten hebben voornamelijk een

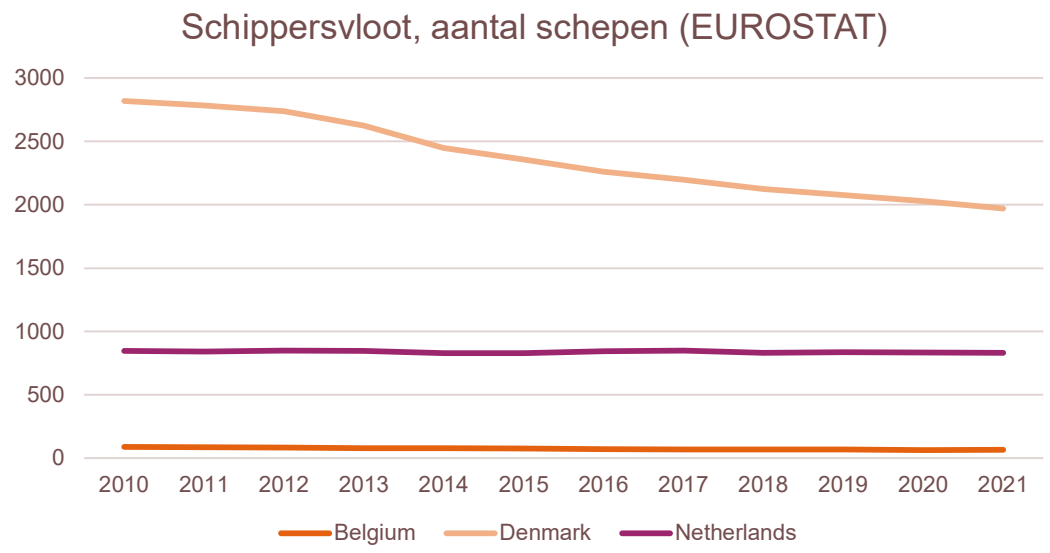
[10] https://lv.vlaanderen.be/nl/home/over-ons/strategische-adviesraad-voor-landbouw-en-visserij
[11] https://ilvo.vlaanderen.be/nl/dossiers/staat-van-de-visbestanden
[12] https://ilvo.vlaanderen.be/nl/sectoren/mariene-sector/visserij
[13] https://ilvo.vlaanderen.be/nl/organisatie#middelen

adviserende rol binnen het visserijbeleid. Figuur 7 geeft een schematische weergave van de organisatie van de visserijtaken in Denemarken.

Figuur 7. Schematische weergave van de overheidsorganisatie van visserijtaken in Denemarken

Vergelijking omvang sector
Ieder jaar publiceert Eurostat het totaal aantal vissersboten van alle EU-lidstaten, IJsland en Noorwegen.[14] Een vergelijking tussen de drie lidstaten die worden vergeleken laat zien dat de omvang van de Deense schippersvloot sinds 2010 ieder jaar is gekrompen, maar relatief gezien nog steeds omvangrijk is. De Belgische vloot is sinds 2010 vrij stabiel en met een gemiddelde van 75 vissersboten relatief klein. Ter vergelijking: Nederland beschikt gemiddeld genomen over zo'n 840 vissersboten. Voor de onderzoekers is dit een tweede indicatie dat de benchmarklanden onderling te sterk verschillen voor een geschikte benchmark.

Figuur 8. Omvang van de schippersvloot zoals jaarlijks gerapporteerd door EUROSTAT.

[14] Zie: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tag00116/default/table?lang=en

Tegelijkertijd laten cijfers van EUROSTAT zien dat Nederland en Denemarken qua visvangst erg efficiënt zijn; de landen zijn beiden instaat om met relatief weinig schepen (ten opzichte van landen met een grotere vloot zoals Spanje, Italië, Griekenland en Frankrijk) relatief veel vis te vangen. Zo blijkt dat waar België in 2020 zo'n 20.000 ton vis ving, haalde Nederland en Denemarken in hetzelfde jaar respectievelijk zo'n 308000 en 733000 ton vis aanlandden.

Vergelijking output DCF
In 2022 heeft het STECF een evaluatie geschreven over de AR's voor de datacollectie en de problemen met de gegevensoverdracht in het boekjaar 2021.[15] In dit document zijn alle verschillende lidstaten beoordeeld op twaalf verschillende uitkomstmaten. Wanneer we kijken naar de overkoepelende oordelen valt op dat de algehele prestatie van België als 'goed' en van Denemarken als 'mostly' ('grotendeels nalevend') is beoordeeld. Nederlands werd in eerste instantie als 'mostly' beoordeeld. De STECF-expert group 22-18 heeft op verzoek van Nederland een herbeoordeling uitgevoerd in oktober, waarbij dit oordeel is bijgesteld naar 'goed'[16] (zie ook tabel 2). Het rapport (en daarmee het oordeel) van de expert group is geformaliseerd door het plenaire STECF-commitee in de week van 14 november 2022 (STECF plenaire vergadering 22-03)[17]. De initiële beoordeling van STECF voor Nederland gaf aan dat verbeteringen op het gebied van datakwaliteit en -beschikbaarheid nodig zijn. Deze zijn door CVO doorgevoerd, zoals ook valt op te maken uit de jaarstukken. Dit alles is in lijn met de in hoofdstuk 3 beschreven constateringen ten aanzien van kwaliteitsborging, die inmiddels dus wel op orde is.

Tabel 2 Overzicht 'overall reporting and execution of the 2021 AR' voor drie verschillende EU-lidstaten

Member state: NLD Netherlands *The Netherlands overall performance and compliance was rated "Mostly". Compliance for most of the modules was "Yes", while "Mostly" was rated for three modules in regards to the data quality and data availability (5A, 5B, 6A). If 'N' (no) is indicated in Table 5A for information related to Data capture, Data storage or Data processing, MS shall explain the main constraints and/ or steps taken in Text Box 5A.* De revisie van het NL assessment van het annual report 2021 geeft aan: *"[...] so the EWG 22-18 now provides an updated assessment of the Dutch AR 2021 in the electronic annex 4, which changed the assessment of the affected modules from 'Mostly' to 'Yes' and accordingly the overall assessment as well from 'Mostly' to 'Yes' [...]"* **Member state: BEL Belgium** *The overall reporting and execution of the 2021 NWP is evaluated as good without major issues. Some under achievements were reported with respect to COVID limitations. Member State response was assessed as unsatisfactory for several data transmission issues concerning economic and social data for the fish processing industry.* **Member state: DNK Denmark** *Overall reporting and execution of the national work plan is good. Only a few issues arise in some sections.*

[15] Zie: https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/dcf-dcr
[16] Zie https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/43805/40918348/STECF+22-18+-+Evaluation+of+WPs+and+DT+issues.pdf/701900b9-7042-4fba-9f85-bbe9f198f0db
[17] Zie https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/43805/43440856/STECF+PLEN+22-03.pdf/4c2fa985-561a-4217-bb08-37ea655d6596

5 Toekomstbestendigheid

5.1 Inleiding

Gevraagd is om op basis van de resultaten van de evaluatie uitspraken te doen over de toekomstbestendigheid van het WOT-VO-programma. De onderzoeksvragen hierbij zijn:

9. In hoeverre is het programma toekomstbestendig? Is er aandacht voor kansen en belemmeringen?
10. Hoe kunnen de aanbevelingen van deze evaluatie in de toekomst worden meegenomen in het beleid?
11. Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de effecten in de komende vijf jaar in beeld te brengen?

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onderzoeksvragen 9 en 11. Beantwoording van onderzoeksvraag 10 komt in hoofdstuk 6 aan de orde.

5.2 Toekomstbestendigheid van het bestaande programma

a) Kosten en financiering van de WOT-VO vragen om duidelijke kaders
De geconstateerde kostenstijgingen als gevolg van stijgende loonkosten én uitbreiding van activiteiten onder de WOT-VO zijn in de AC en het OO meermalen besproken en ook in de 'rollende' visie op de WOT-VO benoemd. Een duidelijk, eenduidig en gezamenlijk beeld bij mogelijkheden voor kostenreductie en -beheersing is echter nog niet ontwikkeld en/of vastgesteld (zie ook de bevindingen in de hoofdstukken 3 en 4).

Hoewel het onderwerp 'efficiëntie' periodiek terugkeert in AC en OO en hoewel internationale partijen aangeven dat CVO de WOT-VO-taken efficiënt en kwalitatief goed uitvoert, is er geen objectieve uitspraak of vergelijking mogelijk. Dit wordt versterkt door het ontbreken van een beeld van de kosten van RVO, Rijksrederij en ook LNV. In de uitvoering en financiering van de WOT-VO lijkt sprake van een grote mate van vanzelfsprekendheid en '*business as usual*'. Er is in de praktijk vooralsnog echter geen prikkel aanwezig om efficiëntie/kostenreductie te bereiken of te stimuleren, ook niet bij kostenoverschrijdingen in projecten/onderdelen. Gemiddelde onderbesteding van het programma in de afgelopen jaren laat wel zien dat door CVO kritisch naar uitgaven wordt gekeken. Meer en objectiever/absoluter inzicht in de uitvoering van het WOT-VO-programma is nodig om meer uitspraken te kunnen doen over efficiëntie.

Uit verslagen van de AC en OO over de afgelopen jaren is op te maken dat met de op te stellen visie op de WOT-VO onder meer werd beoogd meer sturing te geven aan kansen, belemmeringen en afwegingen over de inhoud van de WOT-VO-onderdelen in relatie tot wettelijke verplichtingen. Op basis van de bestudeerde verslagen en de concept-visie is echter geen concrete beschrijving van kaders voor de sturing op kansen, belemmeringen en afwegingen in de WOT-VO-onderdelen in relatie tot wettelijke verplichtingen te geven. Er wordt weliswaar verwezen naar wettelijke kaders, WOT-statuut, TO2-regeling en de uitvoeringsovereenkomst en bijbehorende werkafspraken. Maar daaruit blijkt nog niet dat de invulling van de WOT-VO-onderdelen inhoudelijk aansluiten bij de verplichte onderdelen en gemaakte afspraken, en/of in hoeverre er verder of juist minder ver gegaan wordt in het voldoen aan wettelijke verplichtingen.

Op basis van de bovenstaande bevindingen is er richting de toekomst geen duidelijk kader voor sturing op kosten(beheersing) op de uitvoering van de WOT-VO. Het is dan ook aan te bevelen de ontwikkelde visie verder te brengen en te vertalen naar een objectiever afwegingskader voor WOT-VO-activiteiten en financiering. Dit kan ook helpen bij periodieke toetsing van de mate van efficiëntie. Zie hiervoor ook de verschillende aanbevelingen die in de hoofdstukken 3 en 4 zijn beschreven.

b) Governance en sturing vragen om aandacht
Uit de bevindingen in hoofdstuk 3 blijkt dat de governance van de (uitvoering van de) WOT-VO nog steeds aandacht behoeft om doelmatige uitvoering te (blijven) borgen. Diverse aanbevelingen uit de eerdere evaluatie in 2016 op dit onderwerp zijn niet geheel opgevolgd en verdienen nog altijd aandacht, zoals in hoofdstuk 3 ook aangegeven. De sturing vanuit LNV als opdrachtgever, kaderstellende en toezichthoudende partij verdient daarbij aandacht richting de toekomst. Versterking en formalisering van de organisatie van het opdrachtgeverschap en de rollen, bemensing en besluitvorming van AC en OO kunnen bijdragen aan meer grip op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VO-uitvoering. Daarbij moet ook worden opgemerkt dat meer stabiele bemensing en documentatie/archivering van relevante informatie en documenten aan de opdrachtgevende zijde van LNV gewenst zijn om verbeterde sturing te kunnen realiseren.

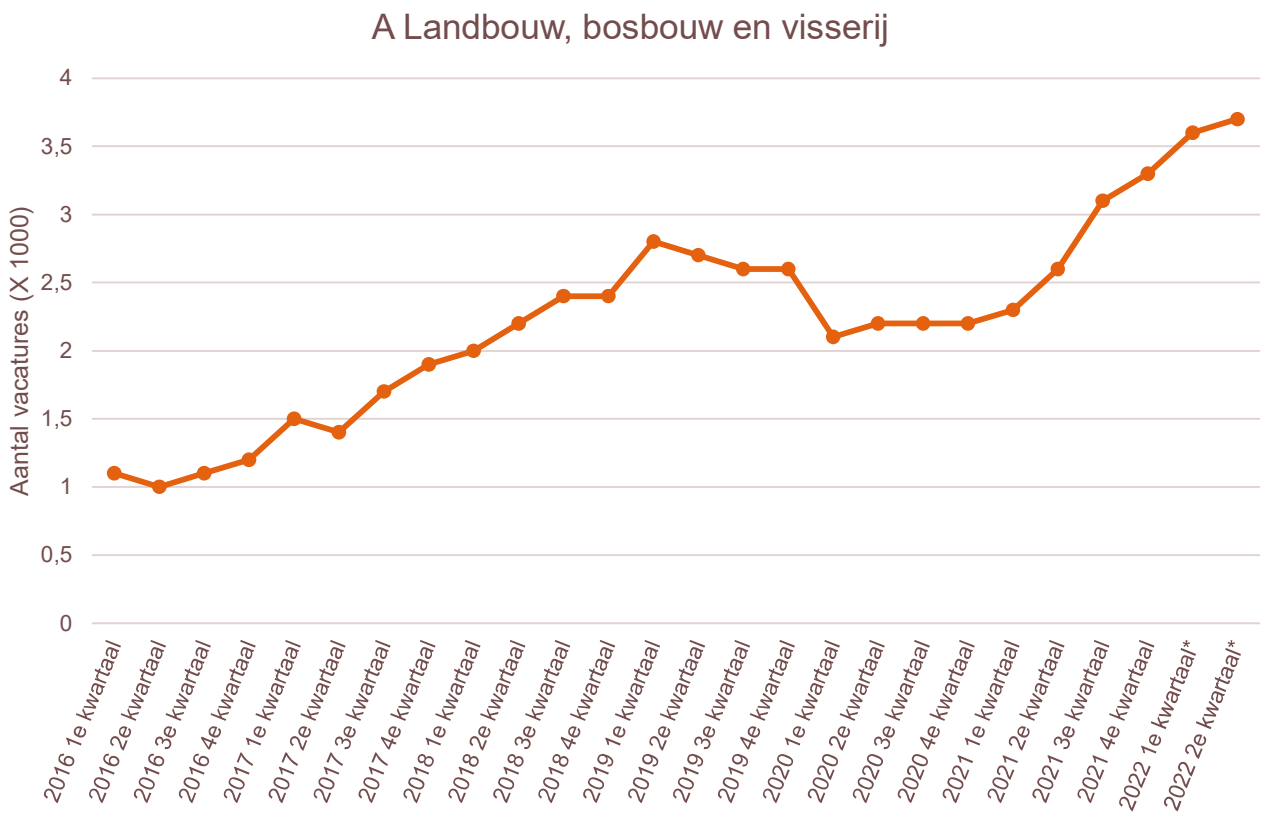
Aandachtspunt voor de toekomst is ook de rol van CVO in relatie tot de sturing op de WOT-VO. Hoewel CVO het WOT-VO-programma kwalitatief goed, doeltreffend en doelmatig uitvoert, is CVO als opdrachtnemer ook actief betrokken bij discussies, afwegingen en daarmee indirect bij de besluitvorming over WOT-VO en financiering daarvan. Een voorbeeld is ook het opstellen van de visie. Deze is mede opgesteld door de uitvoerende partij (CVO), waarmee duidelijke rolverdeling en rolvastheid tussen opdrachtgever en opdrachtnemer vertroebelt en CVO veel invloed heeft op de opinie- en besluitvorming. Dit is vanuit governance ongewenst en 'schuurt' met de gewenste onafhankelijke rol en uitvoering door CVO. Dit is in de evaluatie van 2016 ook geconstateerd en is richting de toekomst een aandachtspunt. Om dit te verbeteren, is stevigere sturing en versterking van de inhoudelijke kennis en betrokkenheid bij LNV als opdrachtgever noodzakelijk.

Besluitvorming (OO of LNV) of adviezen (AC) over jaarplannen, jaarverslagen en eventuele tussentijdse wijzigingen worden niet expliciet vastgelegd. Verbetering hierin is wenselijk voor behoud en versterking van doelmatigheid. Een mogelijk hulpmiddel hierbij is ontwikkeling van een vast format waarin verslaglegging plaatsvindt van overleggen van AC en OO, en/of een format voor vastlegging van tussentijdse wijzigingen. In het verlengde hiervan is ook aan te bevelen dat besluitvorming over tussentijdse wijzigingen met financiële consequenties bij voorkeur vooraf formeel wordt vastgelegd in OO (al dan niet met advies van AC).

Voor al deze zaken zijn de in hoofdstuk 3 en 4 geformuleerde aanbevelingen relevant.

c) Toenemende schaarste op de arbeidsmarkt kan van invloed zijn op de WOT-VO
De spanning op de arbeidsmarkt is sinds het eerste kwartaal van 2020 verder toegenomen. Volgens gegevens van het CBS stonden er in de landbouw-, bosbouw- en visserijsector (industriecode A)[18] in het eerste kwartaal van 2020 afgerond 2100 vacatures open (zie Figuur 8). In het eerste kwartaal van 2022 was dit aantal opgelopen tot afgerond 3600 vacatures. Dit betreffen de seizoen gecorrigeerde cijfers van het CBS uitgesplitst per kwartaal. De grotere spanning op de arbeidsmarkt kan ertoe leiden dat het CVO en WMR in de toekomst hogere arbeidskosten zullen hebben om voldoende uitvoerend personeel aan te kunnen trekken en of te kunnen behouden.

[18] De WOT-activiteiten vallen niet onder industriecode A, maar onder industriecode M. De trend qua arbeidsmarkt is echter niet veel anders.

Figuur 9. Het aantal openstaande vacatures in de landbouw, bosbouw en visserijsector is sinds 2020 toegenomen.

d) Uitvoeringsorganisatie staat stevig, maar is tegelijkertijd kwetsbaar
Op basis van de uitgevoerde evaluatie kan gesteld worden dat sprake is van een momenteel redelijk stevige, zeer ervaren uitvoeringsorganisatie bij CVO en WMR, met uitzondering van WMR-uitvoeringscapaciteit. Tegelijkertijd lijkt de uitvoeringsorganisatie ook kwetsbaar: enkele sleutelpersonen bij CVO en WMR zijn van groot belang voor continuïteit van aansturing en inhoudelijke uitvoering van de WOT-VO. De meeste projectleiders zijn al jaren verantwoordelijk voor dezelfde onderdelen en beheersen die zeer goed. Bij wegvallen van dergelijke sleutelpersonen is vervanging met gelijk kennis- en ervaringsniveau niet eenvoudig te organiseren.

e) Veranderingen kennisvraag vanuit Europa: mogelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot scopewijzigingen
Uit gesprekken met betrokkenen volgt dat er in de komende jaren verschillende ontwikkelingen zijn die de kennisopgave en invulling van de WOT-VO gaan beïnvloeden. Dit betreft onder meer toenemende focus op biodiversiteit en ecosystemen, mede als gevolg van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Daarnaast worden organisaties zoals OSPAR[19] steeds meer een vragende partij over ecosysteembenadering van visserijbeheer, zo geven meerdere betrokkenen aan. Naast commerciële waarde is de verwachting van betrokkenen dat er ook aandacht voor de ecosysteemwaarde en het sociaaleconomische aspect van de visserij komt. Ook het mogelijk slinken van de visserijvloot, aanpassingen in bijvangstmonitoring, aalmonitoring en internationale afstemming kunnen tot wijzigingen leiden. In de voorlopig vastgestelde visie op de WOT-VO (ons bekende versie: 2019) worden ook ontwikkelingen genoemd die van invloed kunnen zijn op de inhoud van en benodigde budgetten voor het WOT-VO-programma. Al deze aspecten leiden echter nog niet direct tot aanpassingen van wettelijke taken of andere invulling van WOT-projecten.

[19] OSPAR is het samenwerkingsverband waarmee 15 regeringen en de EU samenwerken om het mariene milieu van de Noordoost-Atlantische Oceaan te beschermen. OSPAR is zo genoemd vanwege de originele Oslo- en Parijs-conventies ("OS" voor Oslo en "PAR" voor Parijs).

Betrokkenen van WMR geven aan dat LNV als verantwoordelijk departement namens de Nederlandse overheid haar visie op de positie in de Europese visserij-afstemming (ICES, STECF) op de lange termijn zou moeten aanscherpen – dat gebeurt nu volgens sommigen te weinig. Praktijk is dat initiatief voor aanpassingen in inzet voor ICES en STECF nu vaak vanuit betrokkenen van WMR of CVO naar LNV verloopt, zo geven betrokkenen van WMR en CVO aan. Deze constatering past bij de eerdere bevinding dat de inhoudelijke sturing, visie en strategie vanuit LNV meer aandacht behoeven.

f) Risico's voor toekomstbestendigheid zijn financiën, onderzoeksschepen en gekwalificeerd personeel
De geconstateerde jaarlijks terugkerende afstemming over ontoereikende programmabudgetten zijn een mogelijk risico voor de toekomstbestendigheid. Wanneer er geen middelen beschikbaar komen als toelage voor dekking van kosten, is ingrijpen in de projecten onder de WOT-VO onvermijdelijk. Dit is in de evaluatie van 2017 al geconstateerd, maar een structurele oplossing en borging daarvan zijn nog niet gevonden. Dit heeft een relatie met een duidelijke visie op de WOT-VO voor de komende jaren, maar ook met nader inzicht in efficiencymogelijkheden en verbeterde sturing op kosten en uitvoering van het WOT-VO. Zie hiervoor de in de hoofdstukken 3 en 4 geformuleerde aanbevelingen.

Een ander risico betreft de inzetbaarheid en kwaliteit van de schepen van de Rijksrederij. Hier ligt zowel een logistieke opgave, personeelsopgave (bij de Rijksrederij) als een vervangingsopgave voor schepen. Het niet tijdig en/of volledig invullen van deze opgaven kan de uitvoering en de levering van resultaten van de WOT-VO ernstig belemmeren. Daarom is aandacht hiervoor vereist.

Aanbeveling: Borg de beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goede onderzoeksvaartuigen en bijbehorend personeel voor uitvoering van het WOT-VO-programma voor een langjarige periode.

Ook de kwetsbaarheid in de uitvoeringscapaciteit bij WMR, met de benodigde kennis en ervaring, is een risico voor de toekomstige uitvoering en in het bijzonder voor het borgen van kwalitatief hoogwaardige uitvoering en adviezen. Zie hiervoor de in hoofdstuk 3 geformuleerde aanbeveling.

5.3 Indicatoren voor toekomstige effectmetingen

Indicatoren zijn moeilijk te definiëren vanwege lastige directe koppeling tussen WOT-VO en de beleidsdoelen voor visbestanden en visserij. Het meest haalbaar lijken mogelijke indicatoren over data (conformiteit, volledigheid, kwaliteit, tijdigheid, bruikbaarheid, tevredenheid). Hieronder wordt ingegaan op mogelijke indicatoren.

Opgemerkt wordt dat eventuele sturing op indicatoren past bij de eerder beschreven 'strakkere' sturing, maar daarbij wel vraagt om opvolging van de in hoofdstuk 3 en 4 geformuleerde aanbevelingen over visie, sturing, governance en financiën.

Input
- Totaalbeeld van de kosten uitgesplitst naar directe, indirecte en beleidskosten;
- Totaalbeeld van de kosten voor de kennisbasis;
- Mate waarin de informatiehuishouding in orde is:
  - Vastgestelde uitvoeringsovereenkomst met duidelijke, controleerbare/meetbare afspraken over governance;
  - Periodiek geëvalueerde visie met bijbehorend afwegingskader;
  - Eenduidig en controleerbaar overzicht van wettelijke grondslag WOT-VO-activiteiten.

Activiteiten
- Aantal fte dat CVO inhuurt bij WMR;
- Ratio uitvoeringskosten van uitvoeringsinstantie en ingezette beleidsgelden;
- De mate waarin afwijkingen van jaarplannen/budgetten formeel zijn goedgekeurd en vastgelegd;
- Mate waarin de informatiehuishouding in orde is:
  - Vastgestelde werkprogramma's
  - Vastgestelde jaarplannen
  - Vastgestelde notulen OO en AC

Output
- Totaalbeeld van het aantal gevaren uren (Rijksrederij);
- Totaalbeeld van het aantal fte bij derden t.b.v. WOT-VO (RVO, NVWA)

- Totaalbeeld van het aantal gerealiseerde fte's uitgesplitst naar project;
- Aanwezigheidsoverzicht van Nederlandse vertegenwoordigers bij internationale vergaderingen;
- Overzichtstabellen van de mate van naleving van internationale verplichtingen:
  - De mate waarin de rapportages (AR's) en dataleveringen aan de EU tijdig plaatsvinden
  - De mate waarin de rapportages (AR's) en dataleveringen aan de EU als volledig worden beoordeeld
  - De mate waarin de rapportages (AR's) en dataleveringen aan de EU als goed worden beoordeeld
- Overzichtstabellen van de mate waarin wordt voldaan aan (naleving van) Nederlandse wet- en regelgeving:
  - De mate waarin data en rapportages voldoen aan wettelijke vereisten;
  - De mate waarin de rapportages en dataleveringen aan RVO tijdig plaatsvinden.

Outcome
- Mate van openbare beschikbaarheid van WOT-VO-resultaten (via websites);
- Indicator van kennisvalorisatie (vanuit kennisbasis) – aantal gepubliceerde (wetenschappelijke) artikelen/studies.

Impact
- De mate waarin LNV de output en outcome (inclusief adviezen) van de WOT-VO zonder verdere bewerking of analyse kan benutten voor heroverweging en eventuele bijstelling van het Nederlandse visserijbeleid;
- De mate waarin de uitvoering van de WOT-VO bijdraagt aan het doel: duurzame visbestanden en bescherming daarvan via (EU-)regelgeving. Te beoordelen aan de hand van besluiten op internationaal niveau in relatie tot resultaten van WOT-VO-projecten, ingenomen standpunten en uitgebrachte adviezen vanuit Nederland.

6 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies naar aanleiding van de evaluatie WOT-VO. Daarnaast staan we stil bij de drie hoofdthema's zoals benoemd in de onderzoeksvragen. We sluiten af met enkele aanbevelingen voor de toekomst van WOT-VO en belichten enkele kwetsbaarheden.

6.1 Conclusies

A. Doeltreffendheid

Voor het onderdeel doeltreffendheid moeten de volgende vijf vragen worden beantwoord:

- **Doeltreffendheid** van het gevoerde beleid:
  1. Worden de doelen uit de kennisopgave gehaald?
  2. Voorziet het programma naar tevredenheid in de kennisbehoefte van de voornaamste stakeholders?
  3. Voldoet de kwaliteit van de dataverzameling aan de behoefte van de eindgebruikers?
  4. Hoe verloopt de interactie tussen het ministerie van LNV en WMR (governance)?
  5. In hoeverre zijn de aanbevelingen van de vorige evaluatie opgevolgd?

1) Het algemene beeld over de eerste onderzoeksvraag is dat doelen uit de kennisopgave behaald worden, en dat de invulling hiervan gewaardeerd wordt. Er zijn beperkte risico's en aandachtspunten m.b.t het halen van de doelen uit de kennisopgave, maar wel met mogelijk grote impact zoals de afhankelijkheid en het functioneren van de Rijksrederij. De koppeling van de Kennisbasis WOT-VO aan het WOT-VO-programma kan verbeterd worden.
2) Het algemene beeld is dat stakeholders (LNV, EU) tevreden zijn, maar op onderdelen wel aandachtspunten zien. De Nederlandse rol in internationale samenwerking wordt gezien en gewaardeerd. Duidelijkheid over nut, noodzaak en grondslag van WOT-VO-onderdelen evenals het doel en de scope van de WOT-VO blijven een aandachtspunt. De voornaamste stakeholders zijn doorgaans tevreden maar zouden op die punten beter in hun kennisbehoefte willen worden voorzien. De uitvoering van de WOT-VO is sterk afhankelijk van WMR/CVO, waar de personele bezetting constant is. Opgemerkt wordt dat personele continuïteit en stabiliteit aan de zijde van LNV als opdrachtgever en gebruiker van data juist beperkter zijn. Dit zorgt voor een grotere kennisbehoefte aan de zijde van LNV, en kan eraan bijdragen dat de rolverdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer soms niet scherp afgebakend is.
3) Het WOT-VO-programma levert data en resultaten van goede kwaliteit. De STECF heeft in 2019-2020 aangegeven dat Nederland onvoldoende progressie in kwaliteitsborging maakt. Verbeteringen hierin zijn opgepakt.
4) Uit de evaluatie blijkt dat informele overleggen bijdragen aan een soepele uitvoering van de WOT-VO. Dit soort overleggen roepen echter wel vragen op qua governance. De governance en sturing van het WOT-VO programma zijn niet duidelijk en niet conform de uitvoeringsovereenkomst en niet volgens de principes van 'good governance'. Personele wisseling en invulling van governance aan de zijde van LNV vergroten de afhankelijkheid van CVO bij programmasturing vanuit LNV.
5) Aan een deel van de aanbevelingen uit 2016 is duidelijk aandacht geschonken. Van de 12 aanbevelingen zijn er 5 gedeeltelijk of geheel opgevolgd, maar 7 niet of nauwelijks. Vrijwel alle nog niet opgevolgde aanbevelingen uit 2016 zijn ook nu nog relevant, zo blijkt uit de uitgevoerde evaluatie.

B. Doelmatigheid

Voor het onderdeel doelmatigheid moeten de volgende drie vragen worden beantwoord:

- **Doelmatigheid** van het gevoerde beleid:
  6. Worden de doelen kostenefficiënt gehaald binnen de gestelde eisen aan EU-conformiteit?
  7. Is inzichtelijk hoe de middelen binnen het programma worden ingezet?
  8. Hoe verhoudt de inzet van Nederland zich ten opzichte van andere vergelijkbare landen?

6) Met betrekking tot de zesde onderzoeksvraag concludeert deze evaluatie dat de doelmatigheid van WOT-VO voldoende is: CVO voert WOT-VO uit op en kostenefficiënte wijze. Deze conclusie is getrokken op basis van de analyse van de directe kosten. Er zijn in deze evaluatie geen indicaties gevonden dat de uitvoering van WOT-VO in de periode 2016-2021 tegen lagere kosten had kunnen plaatsvinden. Dit beeld wordt kwalitatief bevestigd door stakeholders, maar kan op basis van beschikbare gegevens niet objectief worden beoordeeld.
7) Met betrekking tot de zevende onderzoeksvraag concludeert deze evaluatie dat in de jaarlijkse werkplannen van CVO inzichtelijk wordt gemaakt hoe de middelen binnen het programma worden ingezet. Belangrijke kanttekening bij deze conclusie is dat een recent en volledig totaalbeeld van de kosten ontbreekt. Zo ontbreekt bijvoorbeeld inzicht in de kosten voor het inhuren van schepen bij de Rijksrederij (indirecte kosten) voor de jaren vanaf 2018 en hebben de onderzoekers slechts indicatief inzicht gekregen in de hoogte van een beperkt deel van de gemaakte beleidskosten (LNV, RVO, NVWA, enzovoorts). Deze samenhangende kosten zijn dan ook niet meegenomen in de beschouwing. Dit alles heeft een relatie met de bevindingen ten aanzien van sturing op het WOT-VO-programma.
8) Met betrekking tot de achtste onderzoeksvraag wordt geconcludeerd dat de takenpakketten van andere lidstaten en de wijze waarop het dataverzamelingsproces in deze lidstaten is ingericht te sterk verschillen voor een goede internationale vergelijking binnen deze evaluatie. Dit beeld wordt versterkt wanneer we enkele karakteristieken van de van de lidstaten vergelijken (hierbij kan gedacht worden aan de omvang van de schippersvloot en het aantal ton gevangen vis). Internationale gesprekspartners geven echter wel aan dat zij het beeld hebben dat Nederland zijn verplichte dataverzamelingsproces op een efficiënte wijze heeft ingericht. De efficiëntie wordt in deze gesprekken hoofdzakelijk met voorbeelden belicht.

C. Toekomstbestendigheid

Voor het onderdeel toekomstbestendigheid moeten de volgende drie vragen worden beantwoord:

- **Toekomstbestendigheid** van het gevoerde beleid:
  9. In hoeverre is het programma toekomstbestendig? Is er aandacht voor kansen en belemmeringen?
  10. Hoe kunnen de aanbevelingen van deze evaluatie in de toekomst worden meegenomen in het beleid?
  11. Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de effecten in de komende vijf jaar in beeld te brengen

9) Met betrekking tot de negende onderzoeksvraag concludeert deze evaluatie dat de WOT-VO op hoofdlijnen toekomstbestendig is. In deze evaluatie zijn wel zes punten benoemd die aanvullend aandacht verdienen. Hierbij kan zowel gedacht worden aan ‘hardere aspecten’ zoals het borgen van voldoende productiefactoren (arbeid en kapitaal) als aan ‘zachtere aspecten’ zoals sterk opdrachtgeverschap (voldoen aan de principes van good governance, een heldere visie en goed afgebakende financiële kaders).
10) De aanbevelingen die uit de evaluatie volgen hebben vrijwel allemaal betrekking op de kaders, de governance en de uitvoering van de WOT-VO. Invoering hiervan heeft niet zozeer een beleidsmatig, maar meer een tactisch en operationeel karakter. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de sturing op implementatie en uitvoering van de maatregelen in de eerste plaats om aandacht vraagt van LNV. Het borgen van de uitvoering van de aanbevelingen in het interne operationele beleid (jaarcycli) van LNV is dan ook een aandachtspunt. Concreet zou LNV 1) kunnen bepalen welke aanbevelingen wel/niet overgenomen worden, 2) hier een prioritering in aan kunnen brengen en 3) periodiek in een overleg (bijvoorbeeld het OO) voortgang te bewaken en waar nodig bij te sturen.
11) Met betrekking tot deze vraag bevat paragraaf 5.3 een overzicht van indicatoren die gebruikt kunnen worden om beter zicht te krijgen op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van de WOT-VO. Dit overzicht kan verder aangevuld en aangescherpt worden wanneer er een overzicht beschikbaar is van relevante wet- en regelgeving en (internationale) verplichtingen, en een afwegingskader voor keuzes en prioritering.

6.2 Aanbevelingen

Versterk en behoud de aandacht voor governance, informatiehuishouding en sturing
De rol van LNV bij de WOT-VO is expliciet vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst 2018-2022. Uit de uitgevoerde evaluatie is gebleken dat de invulling van deze rol qua sturing op kaders, organisatie en financiën vanuit LNV beperkt is, niet expliciet wordt vastgelegd en bemoeilijkt wordt door regelmatige personele wisselingen.

De rol en organisatie van LNV(-SKI) als verantwoordelijk opdrachtgever richting CVO verdient hierbij aandacht. Ook wordt aanbevolen oog te hebben voor het belang van behoud en/of overdracht van (historische) dossierkennis bij LNV, om sturing te verbeteren en de afhankelijkheid van CVO als uitvoerende partij daarbij de verminderen. Expliciteer hierbij de besluitvorming van LNV-SKI over de vaststelling van de (jaarlijkse) financiële kaders en subsidiebeschikking en verbeter en orden de informatiehuishouding (opslag, archivering van informatie en documenten). Verwerk dit alles in een nieuwe uitvoeringsovereenkomst WOT-VO.

Onderdeel van sterkere sturing op de WOT-VO, kosten en financiering vanuit de beoogde governance zijn:

- het expliciet vastleggen van tussentijdse wijzigingen en besluitvorming door LNV of OO daarbij;
- vastlegging van (besluitvorming over) afwijkingen ten opzichte van het voorgaande jaar in jaarplannen/begrotingen en jaarrapportages. Aandachtspunt is dat afwijkingen vooraf zouden moeten worden geaccordeerd door LNV of het OO, en dat niet volstaan wordt met informele afstemming en afspraken buiten de ‘formele’ governance;
- het in jaarplannen/begrotingen en jaarrapportages expliciet vastleggen van inhuur en de bijbehorende doelen, intenties, nut en noodzaak;
- het op orde houden van de informatiehuishouding door goede archivering van data, documenten en besluiten.

Herijk de samenstelling en inzet van Adviescommissie en Opdrachtgeversoverleg
In het verlengde van het bovenstaande wordt geadviseerd invulling te geven aan de bepalingen uit de uitvoeringsovereenkomst 2018-2022 en werkafspraken ten aanzien van het OO, en deze waar nodig aan te vullen. Leg alle adviezen en besluiten van AC en OO expliciet vast en zorg voor deugdelijke archivering en eventuele openbaarmaking van deze adviezen en besluiten (rechtmatigheid). Meer specifiek wordt aanbevolen, grotendeels in lijn met de geformuleerde werkafspraken:

- Adviescommissie (AC): adviserend overlegorgaan, bestaande uit vertegenwoordigers van LNV, CVO en mogelijk ook WMR en RWS, dat het OO gevraagd en ongevraagd adviseert over uitsluitend de inhoud van het WOT-VO-programma en eventuele prioritering en meerjarige programmering van activiteiten. Secretariaat zou gevoerd moeten worden door LNV.
- Opdrachtgeversoverleg (OO): besluitvormend overlegorgaan, bestaande uit vertegenwoordigers van LNV als opdrachtgevers, dat toeziet op de inhoudelijke uitvoering van de Uitvoeringsovereenkomst en op de governance en inhoud van het WOT-VO-programma, en dat de scope in relatie tot de programmadoelstellingen bepaalt en bewaakt. Het opdrachtgeversoverleg stelt echter niet de financiële kaders en subsidiebeschikking vast, maar adviseert de directie van LNV-SKI hierover.
- Directie LNV-SKI (namens de minister van LNV): is budgethouder voor de WOT-VO-middelen, neemt besluiten over de (jaarlijkse) financiële kaders en subsidiebeschikking voor het WOT-VO-programma en stelt de jaarlijkse werkplannen en jaarrapportages vast.
- CVO (opdrachtnemer): beperk de rol van CVO in de jaarlijkse cyclus van de WOT-VO tot toelichting in de AC.

Zorg voor meer betrokkenheid en sturing door het Opdrachtgeversoverleg
Het OO kwamen in de afgelopen jaren twee keer per jaar bijeen, ter bespreking van werkplan en jaarrapportage. Door focus op deze planmatige, operationeel gerichte stukken blijkt er weinig aandacht te zijn voor reflectie en meer strategische, toekomstgerichte discussie, visie- en strategie vorming. Het langdurige traject om te komen tot een ‘rollende’ visie op de WOT-VO is hiervan een voorbeeld. Aanbevolen wordt om in de jaarlijkse cyclus eens per één of twee jaar een OO-bijeenkomst te beleggen gericht op toekomstgerichtheid van de WOT-VO, al dan niet voorafgegaan door een adviserend overleg van de AC. Wanneer hierbij ook ontwikkelingen en kennisbehoeften betrokken worden, kan dit tevens bijdragen aan sturing op Kennisbasis-middelen en versterking van de verbinding tussen de kennisbasis en het WOT-VO-programma. Dergelijk overleg kan wellicht gecombineerd worden met afstemming over de Julibrief van WR en het meegeven van aandachtspunten voor het werkplan voor het volgende jaar. Het is daarbij overigens aan het OO om te besluiten over het al dan niet instellen cq. in stand houden van een AC (zie ook artikel 5 lid 3 van de bestaande uitvoeringsovereenkomst).

Overweeg het in lijn brengen van looptijden van uitvoeringsovereenkomst en datacollectieprogramma
De uitvoeringsovereenkomsten tussen LNV en WR kennen een looptijd van 5 jaar. Het Nederlandse datacollectieprogramma voor de EU beslaat een periode van 6 jaar. Door dit verschil in looptijden kunnen tussentijdse wijzigingen in de uitvoering WOT-VO ontstaan, met mogelijke gevolgen voor inhoudelijke opgaven, budgetten en werkplannen. Aanbevolen wordt de uitvoeringsovereenkomst WOT-VO qua looptijd af te stemmen op de looptijd van het datacollectieprogramma.

Scherp de huidige visie aan, voorzie deze van een doel en een afwegingkader en stel de vigerende versie vast. Daarmee ontstaat een visie die richting geeft bij het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten.

Bij deze aanbeveling komen meerdere zaken samen:

- Het belang van een duidelijke, periodiek te herijken visie op de doelen en taken van de WOT-VO is in de vorige evaluatie al aangegeven. Uit de nu uitgevoerde evaluatie blijkt het belang hiervan nog altijd. Een visie als basis voor een strategie en waar nodig jaarlijkse herijking van operationele uitvoering verdient prioriteit.
- Houd bij het formuleren van deze visie voldoende rekening met (mogelijke) internationale ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling naar een meer ecosysteemgerichte benadering van visserijonderzoek.
- Versterk en expliciteer de koppeling tussen de uitvoering van de WOT-VO en de beoogde impact en verwerk dit in de visie op de WOT-VO.
- Zorg voor een feitelijk overzicht van relevante wet- en regelgeving en verplichtingen, al dan niet verder uitgewerkt in een afwegingskader bij de visie op de WOT-VO. Dit kan helpen om nut en noodzaak van WOT-VO-onderdelen beter en op objectieve wijze te kunnen beoordelen.

Weeg efficiencymogelijkheden binnen de uitvoering van de WOT-VO af. Betrek daarbij alle activiteiten en kosten die gemaakt worden voor de WOT-VO
In deze aanbeveling komen meerdere zaken samen:

- Weeg af in hoeverre vergroting van efficiency gewenst is (inspanning versus baten) en organiseer desgewenst een werkwijze/audit die objectieve beoordeling van de efficiency van het WOT-VO-programma mogelijk maakt. NB. Hiervoor dient allereerst de hierboven beschreven aanbeveling over de visie en afwegingskader voor de WOT-VO te worden opgevolgd.
- Verbeter het inzicht in de directe, indirecte en beleidskosten voor uitvoering van de WOT-VO aan de kant van het Rijk. Maak hierbij een jaarlijks integraal kostenoverzicht van directe en samenhangende kosten. Dit vergroot het inzicht in de totale kosten van de WOT-VO en maakt een betere beoordeling van doelmatigheid en efficiency mogelijk.
- Door het creëren van meerjarig inzicht in de directe, indirecte en beleidskosten kan vastgesteld worden of de vergroting van kosten van de uitvoering ook een stijging in indirecte kosten met zich meebrengt. Hiermee kan vervolgens een prognose gemaakt worden voor de financiering op termijn.

Versterk de transparantie van werkplannen en jaarrapportages
Deze aanbeveling bestaat uit drie onderdelen:

- In de werkplannen wordt uitvoerig gerapporteerd over het benodigd budget op jaarniveau. Vanuit het perspectief van de budgettaire beheersbaarheid helpt het om deze kosten over tijd weer te geven. Dit helpt het Rijk om beter zicht te houden op de kostenontwikkeling de oorzaken van kostenstijging drijft.
- Leg in begrotingen en jaarrapportages expliciet vast welke afwijkingen er ten opzichte van het voorgaande jaar zijn opgetreden in de uitvoering en de boekhoudkundige administratie van de WOT-VO, zoals aanpassingen in het takenpakket, verschuivingen van kosten(plaats) en veranderingen in de vereisten met betrekking tot de kwaliteitsborging. Dit draagt bij aan meer transparantie en herleidbaarheid van eventuele kostenstijgingen.
- Leg in begrotingen en jaarrapportages expliciet vast welke inhuur er plaatsvindt en met welke doelen of intenties. Dit draagt bij aan meer transparantie en herleidbaarheid van kosten van de WOT-VO. Ook maakt dit een betere beoordeling van de doelmatigheid mogelijk.
- Betrek het meerjarige kostenverloop in de sturing van het WOT-VO-programma om inzicht te vergroten. Dit vraagt om een duidelijke financiële paragraaf in de jaarplannen en jaarverslagen.

Formuleer vanuit de visie op WOT-VO en op basis van huidige inzichten een kennis- en capaciteitsbehoefte voor de looptijd van de nieuw af te sluiten WOT-VO-uitvoeringsovereenkomst en vertaal en borg dit in concrete afspraken in onderlinge overeenkomsten
Beschikbaarheid van voldoende personele capaciteit met de juiste kennis en expertise is één van de risico's voor de toekomstbestendigheid van het WOT-VO-programma. Dit heeft een relatie met de relatieve kwetsbaarheid van de WOT-VO-uitvoering vanwege de belangrijke rol van sleutelpersonen, maar is los daarvan vooral in de uitvoerende kant een aandachtspunt. Een langetermijnvisie en sturing op kennis- en capaciteitsbehoefte is daarom aan te bevelen. Samenwerking tussen LNV, CVO en mogelijk ook WMR en/of marktpartijen is hierbij nodig.

Borg de beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goede onderzoeksvaartuigen en bijbehorend personeel voor uitvoering van het WOT-VO-programma voor een langjarige periode.
Een tweede risico voor de WOT-VO is de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief voldoende vaartuigen en bedienend personeel voor de uitvoering van WOT-VO-onderdelen. Gezien het belang hiervan verdient dit directe en stevige aandacht van LNV, als opdrachtgever/afnemer van de rijksrederij. Voor continuïteit en kwaliteitsborging van het WOT-VO-programma is het belangrijk dat er langjarige afspraken gemaakt en vastgelegd worden over beschikbaarheid van het benodigde materieel en personeel.

Verbeter de sturing op besteding van het Kennisbasis-budget in relatie tot het belang voor de WOT-VO
Verbeterde sturing vanuit LNV op de gewenste resultaten van de jaarlijkse Kennisbasis-gelden is aan te bevelen om aansluiting bij de WOT-VO en de kennisbehoefte van LNV te verbeteren. Ontwikkeling van een beoordelingskader voor projectvoorstellen binnen de Kennisbasis WOT-VO kan hiervoor een basis bieden. De visie op de WOT-VO kan hiervoor mede als uitgangspunt en input dienen. Als beoordelingscommissie voor projectvoorstellen voor de Kennisbasis WOT-VO kan de AC dienen, waarna over definitieve toekenning van budgetten kan worden besloten in het OO. Op deze manier kan ook de 'governance' voor de inzet van de Kennisbasis-middelen in lijn worden gebracht met de WOT-VO.

Deze aanbeveling impliceert wel dat de huidige governance rondom de KB-WOT in algemene zin herijkt zou moeten worden, aangezien besteding van kennisbasismiddelen vanuit de bestaande, overkoepelende WOT-overeenkomst is voorbehouden aan WR, op basis van vastgestelde strategische thema's, en aangezien de programmering en inzet van deze middelen in de huidige situatie is voorbehouden aan het Hoofd CVO.

Beoordeel en heroverweeg de omvang van budgetten voor de Kennisbasis WOT-VO op basis van overzicht in toekomstige ontwikkelingen
Meerdere betrokkenen van WMR en CVO geven aan dat er binnen de kennisbasis te weinig middelen beschikbaar zijn om experimentele onderzoeksmethoden te ontwikkelen en op wetenschappelijk niveau te publiceren. Daarbij speelt de vraag of ophoging van het budget voor de WOT-VO-Kennisbasis nodig is om in de (nabije) toekomst te voldoen aan de verplichtingen en doelen van de WOT-VO-activiteiten. Beoordeling hiervan vraagt om meer inhoudelijk inzicht, visie en strategie (zie hierboven). Mogelijk kan een meerjarige programmering van projecten vanuit Kennisbasis-budgetten bijdragen aan meer gerichte inzet, zonder directe verhoging van budgetten.

Bijlage A - Projectomschrijving WOT-VO (webscraping)

001 - Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij
- Projectcode: WOT-05-001-001
- Projectleider en opdrachtgever: NT (Niels) Hintzen / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: De belangrijkste doelstellingen van het visserijbeleid zijn het in stand houden van de biologische rijkdommen van de zee en een duurzame en evenwichtige exploitatie van deze rijkdommen waarbij de impact van de visserij op de mariene ecosystemen zo beperkt mogelijk moet zijn. De besluitvorming ten aanzien van de te nemen beheersmaatregelen vindt plaats in de Raad van Europese ministers of is door deze gedelegeerd naar de Europese Commissie.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 19 (waarvan 1 in 2002, 2 in 2003, 1 in 2006, 1 in 2011, 13 in 2012 en 1 in 2013)

Link naar website: Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij - WUR

002 - Marktbemonstering zeevisserij
- Projectcode: WOT-05-001-002
- Projectleider en opdrachtgever: ing. SW (Sieto) Verver / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: Binnen het project Marktbemonstering zeevisserij wordt de aanvoer van zeevis door de commerciële visserij bemonsterd in de Nederlandse visafslagen. Deze bemonstering is een continuering van langlopende tijdseries die in sommige gevallen al in 1957 zijn begonnen. De biologische gegevens die per vissoort worden verzameld, omvatten onder meer lengte, gewicht, leeftijd, geslacht en geslachtsrijpheid van de vis. De gegevens worden gebruikt bij het vaststellen van de situatie waarin de visbestanden, waarop wordt gevist, zich bevinden.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 18 (waarvan 1 in 2004, 2 in 2006, 2 in 2007, 1 in 2008, 1 in 2009, 2 in 2010, 2 in 2011, 3 in 2013, 1 in 2018, 1 in 2020 en 2 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Marktbemonstering-zeevisserij.htm

003 - Bestandsopnamen op zee
- Projectcode: WOT-05-001-003
- Projectleider en opdrachtgever: ing. IJ (Ingeborg) de Boois / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: Visserij-onafhankelijke gegevens zijn essentieel om een volledig beeld te krijgen van de ontwikkeling van commerciële visbestanden en de toestand waarin zij zich bevinden. Deze worden verzameld tijdens surveys aan boord van zeegaande onderzoek vaartuigen. De diverse surveys die in dit project worden uitgevoerd, dienen ieder een eigen doel. Binnen dit project vinden surveys plaats die zich met behulp van akoestiek op scholende vissoorten richten, surveys op viseieren en -larven, en surveys waarbij met standaard vistuigen op (juveniele) vis in de Noordzee wordt gevist.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 50 (waarvan 1 in 2008, 14 in 2012, 1 in 2013, 5 in 2014, 3 in 2015, 5 in 2016, 2 in 2017, 4 in 2018, 5 in 2019, 4 in 2020 en 6 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Bestandsopnamen-op-zee.htm

004 - Monitoring bijvangsten
- Projectcode: WOT-05-001-004
- Projectleider en opdrachtgever: HMJ (Harriet) van Overzee MSc / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: Het project monitoring van bijvangsten richt zich op het verzamelen van informatie over ongewenste bijvangsten in de commerciële zeevisserij in de breedste zin van het woord. Het gaat hierbij niet alleen om bijvangsten van ondermaatse vis of vangst die buiten het quota valt, maar ook niet-commerciële vissoorten, vogels, zeezoogdieren en benthische organismen. De overlevingskans van de overboord gezette vis is afhankelijk van verschillende factoren, bijvoorbeeld van soort, gebruikte vistechniek, weesomstandigheden,

vislocatie etc. De gegevens die verzameld worden, variëren per bijvangstsoort, vaak aantallen en volumes bijvangst, maar in sommige gevallen ook lengte- en leeftijdssamenstelling van de bijvangsten.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 49 (waarvan 3 in 2004, 2 in 2005, 1 in 2006, 1 in 2007, 3 in 2008, 3 in 2009, 3 in 2010, 5 in 2011, 11 in 2012, 3 in 2013, 2 in 2014, 1 in 2015, 2 in 2016, 1 in 2017, 3 in 2018, 2 in 2019, 2 in 2020 en 1 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Monitoring-bijvangsten.htm

005 - Visserijstatistiek
- Projectcode: WOT-05-001-005
- Projectleider en opdrachtgever: NT (Niels) Hintzen / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: De Europese Data Collectie Verordening (Data Collection Framework, DCF) schrijft de Lidstaten de verplichting voor om visserijstatistieken te verzamelen en te rapporteren volgens richtlijnen met betrekking tot vereiste nauwkeurigheid en beheer. Het gaat hierbij om gegevens over vlootactiviteiten, vangsten en aanvoer van de Nederlandse vissersschepen in de wereld en buitenlandse schepen in Nederland.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 500 (waarvan 24 in 2009, 22 in 2010, 36 in 2011, 63 in 2012, 58 in 2013, 40 in 2014, 18 in 2015, 32 in 2016, 64 in 2017, 36 in 2018, 42 in 2019, 24 in 2020, 37 in 2021 en 4 in 2022)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Visserijstatistiek-5.htm

006 - Visserijonderzoek IJsselmeer en Markermeer
- Projectcode: WOT-05-001-006
- Projectleider en opdrachtgever: dr. JJ (Joep) de Leeuw / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: Het beheer van het IJssel- en Markermeer is grotendeels gebaseerd op internationale regelgeving of afspraken zoals de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), de natte infrastructuur van Natuurnetwerk Nederland, Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000, de Aalverordening en het Biodiversiteitsverdrag. Deze verdragen stellen de kaders voor het volgen van de visstand en de maatregelen om de gestelde doelen te halen. Door middel van surveys en monitoring van migrerende en diadrome vissen levert dit project de benodigde informatie om te voldoen aan deze kaders aan het Ministerie van LNV en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (RWS). Het Ministerie van LNV ontwikkelt momenteel een nieuw beheerstelsel voor de visbestanden wat mogelijk leidt tot aanzienlijke wijzigingen binnen de onderdelen van dit programma.
- Startdatum: 1-jan-11
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties 20 (waarvan 1 in 2012, 1 in 2013, 3 in 2014, 2 in 2015, 3 in 2016, 2 in 2018, 2 in 2019, 4 in 2020, 2 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Visserijonderzoek-IJsselmeer-en-Markermeer.htm

007 - Aalonderzoek
- Projectcode: WOT-05-001-007
- Projectleider en opdrachtgever: dr. T (Tessa) van der Hammen / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: Sinds 2007 heeft de EU de lidstaten middels de Aalverordening verplicht een pakket beheersmaatregelen te nemen ter bescherming van aal. Deze maatregelen staan beschreven in het aalbeheerplan. De effecten van deze maatregelen moeten eens in de drie jaar gerapporteerd worden en inzicht geven in de ontwikkeling van het aalbestand en de hoeveelheid uittrekkende schieraal.
- Startdatum: 1-jan-11
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 28 (waarvan 2 in 2012, 3 in 2013, 4 in 2014, 2 in 2015, 1 in 2016, 4 in 2017, 3 in 2018, 3 in 2019, 3 in 2020, 3 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Aalonderzoek.htm

008 - Monitoring schelpdierbestanden

- Projectcode: WOT-05-001-008
- Projectleider en opdrachtgever: dr. K (Karin) Troost / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: De monitoring van schelpdierbestanden vormt de basis voor het Nederlands beleid ten aanzien van de exploitatie van schelpdieren. Het beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020 vormt de basis van het Nederlandse beleid ten aanzien van de exploitatie van schelpdieren. Voor de vergunningverlening voor schelpdiervisserij vormt de monitoring van schelpdierbestanden een belangrijke basis. Dit besluit zal tot de update in de loop van 2021 beschikbaar is, ook in 2021 van toepassing zijn.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 40 (waarvan 1 in 2004, 1 in 2010, 12 in 2012, 3 in 2013, 2 in 2014, 1 in 2015, 5 in 2016, 3 in 2017, 5 in 2018, 4 in 2019, 2 in 2020 en 1 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Monitoring-schelpdierbestanden.htm

009 - Recreatieve visserij

- Projectcode: WOT-05-001-009
- Projectleider en opdrachtgever: dr. T (Tessa) van der Hammen / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: De Europese Data Collectie Verordening (Data Collection Framework, DCF) verplicht lidstaten tot het verzamelen van data met betrekking tot de omvang van de recreatieve visserij op aal, kabeljauw, zeebaars, pollak, zalm, haaien en roggen in de Noordzee en op aal en zalm in de binnenwateren. Dit project is een uitvloeisel van deze verplichtingen.
- Startdatum: 1-jan-10
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 10 (waarvan 1 in 2007, 2 in 2012, 1 in 2015, 1 in 2016, 1 in 2018, 2 in 2019, 1 in 2020 en 1 in 2021)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Recreatieve-visserij.htm

010 - Programmamanagement Visserijonderzoek

- Projectcode: WOT-05-001-010
- Projectleider en opdrachtgever: ing. SW (Sieto) Verver / Ministerie van LNV
- Beknopte samenvatting: De Wettelijke taken visserijonderzoek zijn ondergebracht in een programma Visserijonderzoek. De algehele coördinatie en kwaliteitsborging van dit programma is ondergebracht in dit project als overkoepelende taak. Tevens bevat dit project een aantal wettelijke taken zoals de coördinatie van het bemonsteringsprogramma binnen de EU-kaders van de DCF.
- Startdatum: 1-jan-08
- Einddatum: 31-dec-21
- Partners: Wageningen Marine Research
- Aantal publicaties: 59 (waarvan 4 in 2002, 2 in 2003, 3 in 2004, 3 in 2005, 2 in 2006, 4 in 2007, 2 in 2008, 3 in 2009, 3 in 2010, 3 in 2011, 4 in 2012, 3 in 2013, 3 in 2014, 2 in 2015, 4 in 2016, 2 in 2017, 1 in 2018, 6 in 2020, 3 in 2021 en 2 in 2022)
- Link naar website: https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Programmamanagement-Visserijonderzoek.htm

Bijlage B - Tentatieve berekening oorzaak kostenstijging

Uit de jaarlijkse begrotingen opgesteld door CVO blijkt dat de overige kosten – bestaande uit de reiskosten, materiële kosten en de overige kostenpost – sinds 2017 met zo'n 19 procent zijn gestegen (zie tabel). Dat betreft in totaal € 282.943 (€ 1.752.514 – € 1.469.571). De totale kostenstijging voor de uitvoering van de WOT-VO betrof over deze periode € 1.217.008. Door de stijging van de overige kosten te delen door de totale stijging komen wij tot de conclusie dat 23,2 procent (€ 282.943 / € 1.217.008) van de kostenstijging te verklaren is door de categorie 'overige kosten'.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totale overige kosten	€ 1.469.571	€ 1.618.080	€ 1.493.716	€ 1.513.024	€ 1.758.368	€ 1.752.514
Geïndexeerd (2017 = 100)	100	110	102	103	120	119

Uit dezelfde begrotingen blijkt dat de personeelskosten sinds 2017 met zo'n 17 procent zijn gestegen (zie tabel).

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totale personeelskosten	€ 5.403.996	€ 5.469.998	€ 6.102.770	€ 5.868.657	€ 6.386.259	€ 6.338.061
Geïndexeerd (2017 = 100)	100	101	113	109	118	117

Deze kostenstijging is te verklaren door zowel een toename in het aantal ingehuurde personeelsuren (Q) als een stijging van de tarieven (P). Met behulp van een tentatieve berekening is onderzocht welke van de twee effecten leidend was bij deze kostenstijging. Daartoe zijn de volgende stappen gezet:

1. De totale personele kostenstijging (2022 ten opzichte van 2017) betrof € 934.065 (€ 6.338.061 – € 5.403.996).
2. Ter controle is het verschil tussen het aantal ingehuurde personeelsuren in 2022 (Q22) vermenigvuldigd met de tarieven uit 2022 (P22) en het aantal ingehuurde personeelsuren in 2017 (Q17) vermenigvuldigd met de tarieven uit 2017 (P17) berekend. Zoals verwacht betrof het verschil ook € 934.065. Daarbij dient te worden opgemerkt dat zowel Q als P vectoren zijn. Er zijn immers vijf verschillende tariefgroepen.

$$Q22 * P22 - Q17 * P17 = \Delta\, personele\ kostenstijging$$

3. Impact Q: Door het verschil tussen het aantal ingehuurde personeelsuren in 2022 vermenigvuldig met de prijzen uit 2017 en het aantal ingehuurde personeelsuren in 2017 vermenigvuldigd met de prijzen uit 2017 te berekenen ontstaat een beeld van de relatieve impact van de toename van het aantal ingehuurde personeelsuren. Dit verschil betrof € 850.148

$$Q22 * P17 - Q17 * P17 = \Delta\, personele\ kostenstijging\ (gecorrigeerd\ voor\ stijging\ P)$$

4. Impact P: Door het verschil tussen het aantal ingehuurde personeelsuren in 2017 vermenigvuldigd met de prijzen uit 2022 en het aantal ingehuurde personeelsuren in 2017 vermenigvuldigd met de prijzen uit 2017 ontstaat een beeld van de relatieve impact van de stijging van de tarieven (zie onderstaande formule). Dit verschil betrof € 76.798.

$$Q17 * P22 - Q17 * P17 = \Delta\, personele\ kostenstijging\ (gecorrigeerd\ voor\ stijging\ Q)$$

5. Een vergelijking tussen de uitkomsten van stap 3 en 4 laat zien dat het effect van Q zo'n 11 keer groter is dan het effect van P. Wanneer we deze relatieve aandelen vertalen naar percentages komen we tot de conclusie dat 92 procent van het effect is toe te schrijven aan een mutatie in Q en 8 procent aan een verandering in P. In euro's betreft dat respectievelijk € 856.678 (92 procent * € 934.065) en € 77.387 (8 procent van € 934.065).

Conclusie: Gegeven dat de totale kostenstijging voor de uitvoering van de WOT-VO € 1.217.008 betrof valt 70,4 procent toe te schrijven aan een verandering in het aantal ingehuurde personeelsuren (€ 856.678 / € 1.217.008), 6,4 procent aan tariefstijging (€ 77.387 / 1.217.008), en 23,2 procent aan de overige kosten (€ 282.943 / € 1.217.008).

Bijlage C - Overzicht gesprekspartners

Met de volgende personen is in het kader van de uitgevoerde evaluatie gesproken:

Naam	Organisatie
Leonie O'Dowd	DG Mare EC
Dirk-jan van der Stelt	LNV-VLG
Hugo Lieffijn	LNV-SKI
Heleen van Bemmel	LNV-VLG
Sieto Verver	CVO
Ingeborg de Boois	CVO
Niels Hintzen	WMR, ICES
Harriet van Overzee	WMR
Tessa van der Hammen	WMR
Frans van den Berg	LNV
Wilbert Schermer Voest	LNV
Cindy van Damme	WMR
Luc van Hoof	STECF
Hans van Oostenbrugge	STECF
Selene Mijnlieff	RVO
Laurent Gorissen	RVO, LNV
Jørgen Dalskov	DTU Aqua
Els Torreele	ILVO

Bijlage D - Overzicht wettelijke regelgeving

nr.	Relevante regelingen	Op regeling gebaseerde (deel)projecten
1	VERORDENING (EU) Nr. 1380/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 december 2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1954/2003 en (EG) nr. 1224/2009 van de Raad en tot intrekking van Verordeningen (EG) nr. 2371/2002 en (EG) nr. 639/2004 van de Raad en Besluit 2004/585/EG van de Raad	(Basisverordening GVB) Toestandsbeoordeling en advisering
2	COMMISSION DECISION of 26 August 2005 establishing a Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (2005/629/EC)	Toestandsbeoordeling en advisering
3	REGULATION (EU) 2017/1004 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 May 2017 on the establishment of a Union framework for the collection, management and use of data in the fisheries sector and support for scientific advice regarding the common fisheries policy and repealing Council Regulation (EC) No 199/2008. COMMISSION DELEGATED DECISION (EU) 2021/1167 of 27 April 2021 establishing the multiannual Union programme for the collection and management of biological, environmental, technical and socioeconomic data in the fisheries and aquaculture sectors from 2022 COMMISSION IMPLEMENTING DECISION (EU) 2021/1168 of 27 April 2021 establishing the list of mandatory research surveys at sea and thresholds as part of the multiannual Union programme for the collection and management of data in the fisheries and aquaculture sectors from 2022 COMMISSION IMPLEMENTING DECISION (EU) 2021/[....] laying down rules on the format and timetables for the submission of national work plans and annual reports on data collection in the fisheries and aquaculture sectors, and repealing Implementing Decisions (EU) 2016/1701 and (EU) 2018/1283	(DCF: Data Collection Framework, inclusief verplichting opstellen werkplan en jaarrapportage) Bemonstering aanlandingen zeevisserij; Bijvangsten zeevisserij (incl. incidentele bijvangsten); Bestandsopnamen op zee; Recreatieve visserij; Kostendeling surveys; quality assurance dataverzameling, verwerking en methodieken (DCF art 22)
4	REGULATION (EU) 2016/2336 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 14 December 2016 establishing specific conditions for fishing for deep-sea stocks in the north-east Atlantic and provisions for fishing in international waters of the north-east Atlantic and repealing Council Regulation (EC) No 2347/2002	(Randvoorwaarden toegang tot visserij op diepzeevissen) Bijvangsten zeevisserij
5	VERORDENING (EU) 2019/1241 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 20 juni 2019 betreffende de instandhouding van visbestanden en de bescherming van mariene ecosystemen door middel van technische maatregelen, tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 1967/2006 en (EG) nr. 1224/2009 van de Raad en de Verordeningen (EU) nr. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 en (EU) 2019/1022 van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van de Verordeningen (EG) nr. 894/97, (EG) nr. 850/98, (EG) nr. 2549/2000, (EG) nr. 254/2002, (EG) nr. 812/2004 en (EG) nr. 2187/2005 van de Raad	(Monitoring van bijvangst maatregelen ter voorkoming van bijvangsten walvisachtigen) Bijvangsten zeevisserij NB: de verordening 812/2004 verviel met ingang sept 2019
6	RICHTLIJN 2000/60/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (Kaderrichtlijn water) BESCHIKKING Nr. 2455/2001/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 20 november 2001 tot vaststelling van de lijst van prioritaire stoffen op het gebied van het waterbeleid en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG RICHTLIJN 2008/32/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 maart 2008 tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, wat de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden betreft	Vismonitoring IJsselmeer en Markermeer
7	RICHTLIJN 2008/56/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie)	(Kaderrichtlijn Marien)
8	COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (Habitat richtlijn) (onderdeel Wet Natuurbescherming)	Vismonitoring IJsselmeer en Markermeer
9	COUNCIL REGULATION (EC) No 1100/2007 of 18 September 2007 establishing measures for the recovery of the stock of European eel. (Implementation “The Netherlands Eel Management Plan”)	(Eel directive) Aalonderzoek

10	Toetsingskader voor het opnemen van nieuwe vissoorten op de lijst voor productie te houden dieren t.b.v. het verlenen van een tijdelijke ontheffing voor viskwekers	Toetsing toelating nieuwe soorten aquacultuur
11	COUNCIL REGULATION (EC) No 1224/2009 of 20 November 2009 establishing a Community control system for ensuring compliance with the rules of the common fisheries policy, amending Regulations (EC) No 847/96, (EC) No2371/2002, (EC) No 811/2004, (EC) No 768/2005, (EC) No 2115/2005, (EC) No2166/2005, (EC) No 388/2006, (EC) No 509/2007, (EC) No 676/2007, (EC) No1098/2007, (EC) No 1300/2008, (EC) No 1342/2008 and repealing Regulations (EEC) No 2847/93, (EC) No 1627/94 and (EC) No 1966/2006	(art. 55 monitoring) Recreatieve visserij
12	MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD Actieplan voor het verminderen van incidentele vangsten van zeevogels in vistuig EU Action Plan for Reducing Incidental Catches of Seabirds in Fishing Gears.	Bijvangsten vogels
13	2010 Joint Declaration on the Protection of the Wadden Sea. Working together to meet present and future challenges. Wadden Sea Plan 2010	DYFS, Mosselbanken en Japanse oesterbanken, Monitoring Kokkelbestanden
14	Ruimte voor een zilte oogst. Naar een omslag in de Nederlandse schelpdiercultuur. Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005 – 2020 (NOOT: Ten tijde van publicatie van dit werkplan 2021 is er nog geen vervangend beleidsbesluit en blijft vooralsnog het oude beleidsbesluit geldig)	Monitoring schelpdierbestanden
15	Kamerbrief Beleidsvoornemens binnenvisserij, nov. 2009 (2e Kamerstuk 2009-2010, 29 664, nr. 94)	Vismonitoring IJsselmeer en Markermeer
16	Scheldeverdragen 2005: Verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest, enerzijds en het Koninkrijk de Nederlandsen, anderzijds inzake de Samenwerking op het gebied van het Beleid en het Beheer in het Schelde-Estuarium; Verdrag tussen het Vlaams Gewest en het Koninkrijk der Nederlanden betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde Estuarium;	DYFS Westerschelde
17	Natura 2000	Monitoring schelpdierbestanden; Monitoring diadrome vis Kornwerderzand
18	De verklaring van Rio de Janeiro inzake milieu en ontwikkeling (Biodiversiteitsverdrag (1992))	Vismonitoring IJsselmeer en Markermeer
19	GEDELEGEERDE VERORDENING (EU) 1393/2014 VAN DE COMMISSIE van 20.10.2014 tot vaststelling van een teruggooiplan voor bepaalde kleine pelagische visserijen en visserijen voor industriële doeleinden in de Noordzee	Monitoring (bij) vangsten
20	EU Action Plan for Reducing Incidental Catches of Seabirds in Fishing Gears.	Bijvangsten vogels
21	Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) Regulation (EU) 2018/1725 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by the Union institutions, bodies, offices and agencies and on the free movement of such data, and repealing Regulation (EC) No 45/2001 and Decision No 1247/2002/EC	Statistiek, bemonstering visserij, recreatieve visserij (Privacy dataopslag, -verwerking en -verzending)

22	Transitie garnalenvisserij en natuurambitie rijke Waddenzee, Vibeg2	Monitoring schelpdieren
23	Wet Natuurbescherming (Natura 2000)	Vismonitoring IJsselmeer en Markermeer
24	Joint Declaration on strengthening the recovery for European eel (Commission and Member States) 5382/18	Aalrapportage (driejaarlijkse cyclus)
25	VERORDENING (EG) Nr. 1185/2003 VAN DE RAAD van 26 juni 2003 betreffende het afsnijden van haaienvinnen aan boord van vaartuigen. Bijbehorend addendum: VERORDENING (EU) Nr. 605/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 12 juni 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1185/2003 van de Raad betreffende het afsnijden van haaienvinnen aan boord van vaartuigen	Rapportage haaienvinnen (onder bijvangst)

Colofon

EVALUATIE WETTELIJKE ONDERZOEKSTAAK VISSERIJ ONDERZOEK (WOT-VO) 2022

KLANT
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

AUTEUR
Liselore Geerlings, Remco Schreuders en Sarina Versteeg (Arcadis), Nard Koeman en Bert Tieben (SEO)

PROJECTNUMMER
30115499

ONZE REFERENTIE
7N44C4SCPZ6J-423076703-228:4

DATUM
20 december 2022

STATUS
Definitief

GECONTROLEERD DOOR	VRIJGEGEVEN DOOR
Remco Schreuders Senior adviseur	Sarina Versteeg Projectleider Mariene ecologie

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life